

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Kulturní dědictví UNESCO – očekávání a proces příprav

Bc. Markéta Čeřovská

**Diplomová práce
2014**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Markéta Čeřovská**
Osobní číslo: **E110107**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Urbanismus**
Název tématu: **Kulturní dědictví UNESCO - očekávání a proces příprav**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce bude zhodnotit proces přípravy zápisu do seznamu hmotného dědictví UNESCO, motivy a očekávání vedoucí k tomuto zápisu.

Zásady:

- Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
- Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.
- Historie a obecná charakteristika UNESCO.
- Podmínky zápisu na seznam kulturního dědictví UNESCO.
- Příprava a organizace zápisu města na seznam kulturního dědictví UNESCO, na příkladu města Hradce Králové.
- Formulace závěrů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DVOŘÁČEK, Petr. České památky UNESCO. 2008. Praha: Fragment, 2008.

ISBN 978-80-253-0754-0.

FRANCIONI, Francesco, LENZERINI, Federico. The 1972 World Heritage Convention: a commentary. New York: Oxford University Press, 2008, xxiv, 576 p. ISBN 01-992-9169-1.

KUČOVÁ, Věra. Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO. 1. vyd. Praha:

Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 199 s. ISBN

978-80-87104-52-1.

KUČOVÁ, Věra a kol., Indikativní seznam České republiky pro nominaci

k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO, Praha 2011. ISBN

978-80-87104-85-9.

Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, 2007, 235 s. ISBN 978-80-87104-14-91.

TEPLÝ, Libor. České dědictví: památky v České republice zapsané do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Vyd. 1. Brno: FOTEP, 2008. 281 s. ISBN 978-80-86871-13-4.

VESER, Thomas. Kulturní poklady pod záštitou UNESCO. Praha: Euromedia

Group, 1997. ISBN 80-7176-515-5.

VLČKOVÁ, Jitka, KUČOVÁ, Věra, BENEŠ, Michal. Metodické principy

přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady

uchování hodnot těchto statků. Praha: Národní památkový ústav, 2011. ISBN

978-80-87104-84-2

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 1. října 2013

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Renata Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Irena Krutková, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2014

Bc. Markéta Čeřovská

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové, PhD., za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Tato práce se věnuje problematice kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Teoretická část popisuje vznik a vývoj UNESCO ve světě, ale i v České republice.

Zaměřuje se na proces a povinnosti, které jsou nutné k zapsání Hradce Králové na Indikativní seznam a vytvoření materiálu, který pomůže ostatním navrhovatelům zapsat jejich statek na tento seznam.

KLÍČOVÁ SLOVA

UNESCO, Hradec Králové, Litomyšl, Indikativní seznam, Seznam světového kulturního a přírodního dědictví

TITLE

Cultural Heritage – Expectations and Process for Preparation

ANNOTATION

This paper deals with the issue of Cultural and Natural Heritage. The theoretical part describes the origin and development of UNESCO in the world but also in the Czech Republic.

The second part describes the process and responsibilities that are necessary in order to write Hradec Králové to the indicative list and create a material that will help other promoters to enter their monuments on this list.

KEYWORDS

UNESCO, Hradec Králové, Litomyšl, Indicative list, List of World Cultural and Natural Heritage

OBSAH

ÚVOD	10
1 HISTORIE A OBECNÁ CHARAKTERISTIKA UNESCO.....	11
1.1 HISTORIE UNESCO.....	11
1.2 ÚKOLY UNESCO	12
1.2.1 Mezinárodní dokumenty UNESCO.....	12
1.2.2 Hlavní dokumenty UNESCO v oblasti kultury a kulturního dědictví.....	13
1.3 HLAVNÍ ORGÁNY UNESCO.....	13
1.3.1 Generální konference	14
1.3.2 Výkonná rada.....	14
1.3.3 Sekretariát	14
1.3.4 Národní komise.....	15
1.4 VÝBOR PRO SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ.....	15
1.4.1 Poradní organizace Výboru světového dědictví	16
1.4.2 Sekretariát Výboru světového dědictví	18
2 UNESCO V ČESKÉ REPUBLICE	20
2.1 ČESKÁ KOMISE PRO UNESCO	20
2.1.1 Výkonný výbor.....	22
2.1.2 Odborné sekce Komise	22
2.1.3 Sekretariát Komise	22
3 PODMÍNKY ZÁPISU NA SEZNAM KULTURNÍHO DĚDICTVÍ UNESCO.....	24
3.1 ÚMLUVA O OCHRANĚ SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ	24
3.1.1 Mimořádná univerzální hodnota	25
3.1.2 Kritéria pro hodnocení výjimečné světové hodnoty.....	25
3.1.3 Povinnosti členských států.....	27
3.1.4 Výhody členských států.....	27
3.2 SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ	28
3.2.1 Kritéria a podmínky pro zápis statků na Seznam světového dědictví	29
3.3 INDIKATIVNÍ SEZNAM	29
3.3.1 Indikativní seznam v České republice.....	31
3.3.2 Struktura a obsah nominační dokumentace.....	32
3.3.3 Průběh zápisu památky na Indikativní seznam	38
3.3.4 Registrace návrhů na zápis.....	39
3.4 ZÁPIS PAMÁTKY NA SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ	40
3.4.1 Hodnocení návrhu na zápis poradními organizacemi	41
3.4.2 Stažení návrhu na zápis	42
3.5 VYŘAZENÍ PAMÁTKY ZE SEZNAMU SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ	42
4 PŘÍPRAVA A ORGANIZACE ZÁPISU MĚSTA NA SEZNAM KULTURNÍHO DĚDICTVÍ UNESCO, NA PŘÍKLADU MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ.....	43
4.1 HRADEC KRÁLOVÉ	43
4.1.1 Historie památek města Hradce Králové a jejich vztah k UNESCO	43
4.2 HARMONOGRAM NOMINACE PAMÁTKY NA INDIKATIVNÍ SEZNAM	46
4.2.1 Kroky pro podpoření snahy o nominaci	47
4.2.2 Organizační složky (koordinující snahu vstupu do UNESCO)	48
4.2.3 Komparativní studie	49
4.2.4 Akce pořádané na podporu vstupu města do UNESCO.....	50
5 FORMÁLNÍ NÁVRH NOMINAČNÍ DOKUMENTACE PRO ZÁPIS PAMÁTKY NA INDIKATIVNÍ SEZNAM.....	53
ZÁVĚR.....	60
POUŽITÁ LITERATURA	62

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní republika
ČSSR	Československá socialistická republika
EU	Evropská unie
ICCROM	Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturních statků
ICOM	Mezinárodní rada muzeí
ICOMOS	Mezinárodní rada pro památky a sídla
IOP	Integrovaný operační program
IUCN	Světová unie pro ochranu přírody
Kč	Česká koruna
Mil.	Miliony
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
NPÚ	Národní památkový ústav
OSN	Organizace spojených národů
OWHC	Organizace měst světového dědictví
PR	Vztahy s veřejností
RM	Rada města
TICCIH	Mezinárodní výbor pro obnovu industriálního dědictví
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
YMCA	Křesťanské sdružení mladých mužů

ÚVOD

Na celém světě nalezneme mnoho památek, které je nutné chránit, aby byly zachovány i pro budoucí generace. Jedním z nejprestižnějších způsobů je jejich zapsání na Seznam světového dědictví UNESCO.

Československo patřilo k zakládajícím členům UNESCO. Po rozpadu Československa se samostatná Česká republika stala jeho členem 22. února 1993.

V České republice bylo na Seznam světového dědictví UNESCO zapsáno 12 památek a vzhledem k rozloze se zde nachází nejhustší síť světově unikátních památkových lokalit. Poslední zapsanou kulturní památkou byla brněnská Vila Tugendhat, která byla zaregistrována v roce 2001.

Zapsání památce zajistí prestiž a výhody. Na druhou stranu však musí navrhovatel splnit mnoho povinností, aby zapsání dosáhl.

Hradec Králové patří mezi města, která se snaží dosáhnout zapsání na Seznam světového dědictví UNESCO, a to konkrétně „moderní urbanismus a architekturu z období 20. a 30. let 20. století.“

Obraz města Hradec Králové se několikrát změnil, nejprve ve druhé polovině 18. století, kdy se proměnilo ve vojenskou pevnost a poté na přelomu 19. a 20. století, kdy byla pevnost zbořena. Následný architektonický a urbanistický vývoj učinil Hradec Králové tak výjimečným, že právě v této době získalo město přívlastek „Salon republiky.“

Cílem práce je popsat proces a povinnosti, které jsou nutné k zapsání Hradce Králové na Indikativní seznam a vytvořit tak materiál, který pomůže ostatním navrhovatelům zapsat jejich statek na tento seznam.

Pro vypracování této práce bude použita především deskriptivní metoda. Informace budou čerpány především z odborných publikací, webových stránek, terénního šetření a z osobních rozhovorů.

1 Historie a obecná charakteristika UNESCO

UNESCO je zkratkou anglického názvu United Nations Educational Scientific and Cultural Organization – Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu. Tato zkratka se užívá i v češtině.

UNESCO je jednou ze čtrnácti mezinárodních odborných organizací přidružených k OSN. Oficiálními jazyky jsou angličtina, arabština, čínština, francouzština a španělština. Sídli v Paříži a v současnosti má 193 členů.¹

1.1 Historie UNESCO

Ještě před vytvořením UNESCO bylo založeno několik institucí a organizací s podobným záměrem. V roce 1922 to byla Společnost národů – Mezinárodní komise pro interaktivní spolupráci. Jako druhý to byl v roce 1926 Mezinárodní institut pro intelektuální spolupráci a později roku 1935 v Ženevě vznikl Mezinárodní úřad pro výchovu.

První impulz k vytvoření UNESCO proběhl již ve válečném období. V této době vlády evropských zemí čelily nacistickému Německu a jeho spojencům, a proto hledaly způsoby a prostředky k obnovení systémů vzdělání. Díky tomu hned po obnovení míru mohl začít proces příprav pro vznik nové organizace, která by usilovala o udržení mezinárodního míru rozvíjením spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury a prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu.²

UNESCO vzniklo 16. listopadu 1945 podepsáním Ústavy v Londýně. Zakládajícími státy byly: Austrálie, Brazílie, Čína, Československo, Dánsko, Dominikánská republika, Egypt, Francie, Indie, Jižní Afrika, Kanada, Libanon, Mexiko, Norsko, Nový Zéland, Řecko, Saúdská Arábie, Spojené Království, Turecko a USA. Hlavní myšlenku vzniku organizace nalezneme přímo v preambuli Ústavy UNESCO: „*Vzhledem k tomu, že války se rodí v myslích lidí, je nutné v myslích lidí budovat efektivní zábrany válek.*“ Proto se tato organizace nespokojila pouze s budováním škol ve zdevastovaných zemích a publikováním vědeckých objevů. Oblast vzdělání, společenských a přírodních věd, kultury a komunikace poskytuje prostředky k dosažení velmi ambiciózního cíle: přinést do myslí lidí mír.

¹ About UNESCO. [online]. 1995-2012 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/introducing-unesco/>

² History of UNESCO. [online]. 1995-2012 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/history/>

1.2 Úkoly UNESCO

Hlavním úkolem této organizace je usilovat o udržení mezinárodního míru rozvíjením spolupráce mezi státy v oblasti výchovy, vědy a kultury a prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu. UNESCO věnuje největší pozornost výchově a vzdělání. UNESCO je známé pro ochranu hmotného i nehmotného světového kulturního dědictví. V současné době patří do působnosti UNESCO i prudce se rozvíjející oblast komunikací a informatiky.

UNESCO má široké zaměření, postihující prakticky veškeré oblasti lidské činnosti, proto má v systému OSN nezastupitelné postavení.³

UNESCO se zaměřuje na tyto oblasti:

- vzdělání,
- přírodní vědy,
- komunikace, informace a informatika,
- kultura,
- společenské a humanitní vědy,
- světové kulturní dědictví,
- etika,
- mládež.⁴

1.2.1 Mezinárodní dokumenty UNESCO

Jednou z mnoha činností UNESCO je i přijímání různých dokumentů. Jsou to úmluvy, někdy nazývané též „konvence“ (mnohostranné smlouvy), doporučení a deklaráce, které se liší mírou právní závaznosti.

Mezinárodní úmluvy

Mezinárodní úmluvy definují pravidla, která musí každá země respektovat. Po přijetí úmluvy Generální konferencí následuje v jednotlivých státech proces ratifikace, pokud úmluva dosáhne určitého počtu ratifikací, vstoupí v platnost.

³ About us. *UNESCO* [online]. 2008 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z: <http://en.unesco.org/>

⁴ About us. *UNESCO* [online]. 2008 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z: <http://en.unesco.org/>

Doporučení

Doporučení jsou dokumenty, jejichž prostřednictvím Generální konference UNESCO formuluje principy a normy pro jednání v určitých problémových okruzích. Přijetím doporučení jsou členské státy nabádány, aby přijímaly opatření k aplikaci těchto principů.

Deklarace

Deklarace jsou dalším nástrojem k vyjádření společných názorů mezinárodního společenství. Nejsou předmětem ratifikace, ale formulují obecná stanoviska společenství týkající se všech důležitých problémů. V praxi mají deklarace UNESCO vysokou celosvětovou autoritu.⁵

1.2.2 Hlavní dokumenty UNESCO v oblasti kultury a kulturního dědictví

Nejdůležitější z dokumentů jsou úmluvy. Dosud byly přijaty tyto úmluvy:

- Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu,
- Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954,
- Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků,
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví,
- Úmluva o ochraně kulturního dědictví pod vodou,
- Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví,
- Úmluva o ochraně a zdůrazňování diverzity kulturních projevů.⁶

1.3 Hlavní orgány UNESCO

Orgány UNESCO:

- Generální konference,
- Výkonná rada,
- Sekretariát,

⁵ *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví* [online]. 2007 [cit. 2013-09-01]. ISBN N 978-80-87104-14-9. Dostupné z: <http://www.npu.cz/download/1198226060/elpubl071221icomos.pdf>

⁶ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

- Národní komise.⁷

1.3.1 Generální konference

Generální konference je nejvyšší orgán UNESCO. Skládá se ze zástupců všech členských států, z nichž každý má jeden hlas a nezáleží na rozloze státu nebo výši příspěvku do rozpočtu. Generální konference je navštěvována členskými státy a členy asociací spolu s pozorovateli z nečlenských států, mezinárodních organizací a nevládních organizací. Jsou zde voleni členové Výkonné rady a každé čtyři roky je zde jmenován Generální ředitel.

Řádné zasedání Generální konference se koná každé dva roky zpravidla na přelomu října a listopadu. Hlavním úkolem zasedání je projednání a schválení programu a rozpočtu UNESCO na následující dvouletí. Pro přijetí důležitých rozhodnutí je třeba dvoutřetinové většiny hlasů. Pro rozhodnutí o jiných otázkách stačí prostá většina hlasů. Mezinárodní společenství však dává přednost konsensu, přestože je těžké ho dosáhnout. Schválení věcí tímto způsobem zaručí dodržování a respektování.⁸

Na začátku řádného zasedání probíhá v plénu všeobecná rozprava, ve které vedoucí delegáti vyjadřují své názory k programu, rozpočtu a ostatním otázkám, které patří do působnosti UNESCO.

Generální ředitelství přijímá nové texty – mezinárodní úmluvy, deklarace a doporučení, které nejsou pro vlády závazné, avšak představují důležitou morální autoritu světového společenství a vyjadřují hlas světové veřejnosti.

1.3.2 Výkonná rada

Výkonná rada má v současnosti 58 členů, schází se dvakrát ročně a dohlíží na realizaci plnění programu. Výkonná rada projednává všechny důležité otázky před jejich předložením Generální konferenci a podílí se na přípravě budoucích programů.⁹

1.3.3 Sekretariát

Sekretariát UNESCO je mezinárodní štáb úředníků, je to významná výkonná a servisní složka UNESCO.

⁷ Orgány UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2008 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/organy_unesco

⁸ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

⁹ Výkonná rada. *Executive Board* [online]. 1995-2012 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/executive-board/>

V čele Sekretariátu stojí generální ředitel UNESCO, volený na zasedání Generální konference. Jeho funkční období trvá po dobu 4 let. Novou generální ředitelkou je Irina Boková. Prvním ředitelem byl Julian Huxley.¹⁰

1.3.4 Národní komise

Národní komise jsou významnými orgány, které zprostředkovávají komunikaci mezi orgány UNESCO a členskými státy. Jsou to poradní orgány vlád členských zemí, které jsou složeny z politiků a odborníků z oblasti vědy a kultury.¹¹

1.4 Výbor pro světové dědictví

Výbor pro světové dědictví (dále jen „Výbor“) je mezivládní výbor pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty. Výbor je složen ze zástupců 21 smluvních států Úmluvy. Státy jsou do něj voleny na valných shromážděních. Volby se konají každé dva roky.

Členy Výboru jsou voleni odborníci z oblasti přírodního a kulturního dědictví. Členství států ve Výboru je šestileté, ale v posledních letech členské státy zkracují svůj mandát na čtyři roky, aby byla umožněna větší rotace členství a posílila se globální odpovědnost za naplňování Úmluvy.

Řádné zasedání Výboru se koná jednou ročně a jeho program obsahuje velké množství témat od rozpočtových otázek přes sestavování Seznamu světového dědictví.

Úkoly Výboru světového dědictví:

- sestavovat Seznam světového dědictví na základě návrhů podaných smluvními stranami Úmluvy,
- sledovat stav statků zapsaných na Seznam světového dědictví,
- rozhodovat, které statky zapsané na Seznam světového dědictví mají být zapsány na Seznam světového dědictví v nebezpečí, nebo z něj staženy,
- určit, jak nejlépe využívat zdrojů Fondu světového dědictví,
- vyhledávat prostředky pro rozšíření zdrojů Fondu světového dědictví,

¹⁰ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

¹¹ Orgány UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*[online]. 1995-2002 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/organy_unesco.html

- předkládat každé dva roky zprávu o své činnosti Valnému shromáždění členských států Úmluvy a Generální konferenci Úmluvy,
- revidovat a přijímat Operační směrnice.¹²

Výbor spolupracuje a organizacemi ICOMOS, ICCROM, IUCN, TICCIH, ICOM a OWHC.¹³

1.4.1 Poradní organizace Výboru světového dědictví

Úmluva určuje Poradní organizace Výboru. Poradní organizace mají následující úkoly:

- plnit úkoly poradního orgánu pro provádění Úmluvy v oblastech jejich odborné působnosti,
- předkládat Výboru dokumenty a zprávy, které byly od nich vyžádány,
- napomáhat rozvoji a provádění Globální strategie pro reprezentativní, vyvážený a věrohodný Seznam světového dědictví a Globální strategie pro vzdělávání, předkládat pravidelné zprávy,
- podávat Výboru na základě jeho žádosti zprávy o stavu statku světového dědictví a posuzovat po stránce odborné žádosti o mezinárodní pomoc prezentované smluvní státy, je-li to třeba,
- v případě ICOMOS a IUCN hodnotit statky navržené k zápisu na Seznam světového dědictví a předkládat výsledky hodnocení Výboru,
- účastnit se jednání Výboru a Předsednictva Výboru jako poradní orgán.

ICOMOS – Mezinárodní rada pro památky a sídla

ICOMOS je nevládní organizace sídlící v Paříži, která byla založená v roce 1965. Její úlohou je podporovat uplatňování obecně teorie, metodologie a vědeckých postupů.

Je to sdružení odborníků z nejrůznějších oblastí památkové péče. Všichni členové jsou specialisty z oborů – architektura, archeologie, urbanismus, management kulturního dědictví atd.

ICOMOS je zastřešující organizací oblastí památkové péče. ICOMOS přijímá na Generálních shromážděních mezinárodní dokumenty, které se zaměřují na památkovou ochranu.

¹² *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

¹³ The World Heritage Committee. *UNESCO*[online]. Dostupné na <<http://whc.unesco.org>>

V rámci Úmluvy posuzuje ICOMOS návrhy na zápis kulturních statků do Seznamu světového dědictví, účastní se expertních misí do lokalit, pro které je potřebné připravit podkladovou zprávu k jednání Výboru na některá témata, sestavuje tematické studie, analytické studie a dlouhodobé koncepce v oblasti kulturního dědictví.¹⁴

IUCN – Světová unie pro ochranu přírody

IUCN je nejvýznamnější a největší mezinárodní organizací pro ochranu přírody. Byla založena již v roce 1948. Sídlí ve městě Gland ve Švýcarsku. Jejím hlavním posláním je ovlivňovat, povzbuzovat a podporovat nejrůznější subjekty na celém světě k ochraně celistvosti a rozmanitosti a zajistit spravedlivé a udržitelné využívání přírodních zdrojů.¹⁵

ICCROM – Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturních statků

ICCROM je mezivládní organizací, která se systematicky věnuje otázkám konzervace a restaurování kulturního dědictví. Zaměřuje se také na zlepšování kvality památkové péče a na zvyšování veřejného povědomí o zachování kulturního dědictví. ICCROM sídlí v Římě.¹⁶

TICCIH – Mezinárodní výbor pro obnovu industriálního dědictví

TICCIH je světová organizace, která se zabývá industriálním dědictvím a snaží se o prosazování jeho ochrany. Jejími členy jsou odborníci i veřejnost z celého světa, kteří mají zájem o zachování důkazů vývoje industriální společnosti.¹⁷

ICOM – Mezinárodní rada muzeí

ICOM je nevládní organizace muzeí a muzejních profesionálů zaměřená na ochranu, rozvoj a společenskou informovanost o světovém kulturním a přírodním dědictví.¹⁸

¹⁴ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

¹⁵ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

¹⁶ What is ICCROM. *ICCROM* [online]. Dostupné na <<http://www.iccrom.org>>

¹⁷ Organisation TICCIH. *TICCIH* [online]. 2012 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.ticcih.org/organisation.htm>

¹⁸ The organisation ICOM. *ICOM* [online]. 2010 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://icom.museum/the-organisation/>

OWHC – Organizace měst světového dědictví

OWHC je dobrovolné sdružení měst, které mají památky zapsané na Seznamu světového dědictví. Bylo založeno v roce 1993 a sídlí v Quebecu. Cílem organizace je pomoci členským městům adaptovat se a zdokonalovat systém správy památek.¹⁹

1.4.2 Sekretariát Výboru světového dědictví

Sekretariát Výboru světového dědictví (dále jen „Sekretariát“) pomáhá Výboru. Funkci Sekretariátu v současné době plní Centrum světového dědictví (dále jen „Centrum“) založené v roce 1992.

Centrum poskytuje pomoc a spolupracuje s členskými státy Úmluvy a Poradními organizacemi a s dalšími útvary uvnitř Sekretariátu UNESCO.

Centrum plní funkci skutečného střediska informací a koordinuje veškeré záležitosti týkající se Světového dědictví i v rámci celého Sekretariátu UNESCO.

Hlavní úkoly Centra:

- organizačně a dokumentačně připravovat Valné shromáždění Výboru,
- provádět rozhodnutí Světového dědictví a usnesení Valného shromáždění a podávat zprávu o jejich plnění,
- přijímat, zapisovat, ověřovat, archivovat a předávat příslušným Poradním organizacím k posouzení a Výboru k rozhodnutí návrhy na zápis statků do Seznamu světového dědictví,
- koordinovat studie a činnosti k provádění Globální strategie pro reprezentativní, vyvážený a věrohodný Seznam světového dědictví, kterou projednalo Valné shromáždění,
- organizovat proces zpracování a předávání pravidelných monitorovacích zpráv a zajišťovat reaktivní monitoring jednotlivých statků zapsaných na Seznam,
- koordinovat mezinárodní pomoc,
- mobilizovat mimorozpočtové zdroje pro zachování statků světového dědictví,
- pomáhat státům při provádění programů a rozhodnutí Výboru,

¹⁹ INTRODUCTION TO THE OWHC. *OWHC* [online]. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.ovpm.org/en/presentation>

- propagovat světové dědictví a Úmluvy šíření informací o něm mezi členskými státy, Poradními organizacemi a širokou veřejností,
- vést archiv veškeré dokumentace související se světovým dědictvím a zasedání orgánů Úmluvy, tedy výboru a Valného shromáždění, zajišťovat cirkulaci této dokumentace,
- organizačně připravovat volby do Výboru.

Centrum organizuje řadu seminářů, tematických konferencí a aktivit vedoucích ke zvyšování obecných znalostí o světovém dědictví a jejich péči.²⁰

²⁰ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

2 UNESCO v České republice

Československo bylo jednou ze zemí, které se podílely na založení UNESCO. Česká republika se stala členem po rozpadu Československa, dne 22. února 1993. Česká republika je zastoupena Českou komisí pro UNESCO.²¹

2.1 Česká komise pro UNESCO

V každé členské zemi je zřízena komise pro UNESCO, vyplývá to z Ústavy. Komise jsou založeny za účelem zprostředkování kontaktu s širokou veřejností.

Česká komise pro UNESCO (dále jen „Komise“) byla zřízena usnesením vlády ze dne 1. června 1994 jako poradní orgán vlády. Hlavním úkolem Komise je zprostředkovávat styk našich institucí a odborníků s UNESCO. Komise studuje dokumenty UNESCO, rozšiřuje myšlenky organizace v České republice a současně předkládá do pařížského Sekretariátu náměty na další činnosti UNESCO.

Členy Komise jsou představitelé ústředních a dalších významných vědeckých, kulturních a pedagogických institucí a také významné osobnosti české vědy a kultury. Členy Komise jmenuje a odvolává ministr zahraničních věcí. Členové jsou jmenováni na čtyřleté období.²²

Komise se skládá ze čtyř sekcí – výchova, příroda, společenské vědy, kultura a komunikace.

Na ministerstvu zahraničních věcí je zřízen stálý Sekretariát, který zajišťuje plnění rozhodnutí přijatých Komisí a jejími orgány, udržuje kontakt se Sekretariátem UNESCO v Paříži a s partnerskými národními komisemi. Sekretariát má na starosti knihovnu, která obsahuje několik tisíc publikací a dokumentů UNESCO. Funkci Sekretariátu Komise plní od 1. července 1996 Ministerstvo zahraničních věcí zvláštním referátem v rámci svého odboru OSN.²³

Předsedou České komise pro UNESCO je od 1. října 2012 Mgr. Petr Gazdík, který je také poslancem Parlamentu ČR.

²¹ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

²² Česká komise pro UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2006 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/ceska_komise_pro_unesco/ceska_komise_pro_unesco.html

²³ Jak UNESCO funguje? *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/unesco.paris/cz/o_unesco/jak_unesco_funguje.html [cit. 2013-09-03].

Předsedkyní odborné sekce pro kulturu je PhDr. Jana Součková, DrSc., předsedkyní odborné sekce pro vědu, informatiku a vzdělávání je PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc., předsedou sekce životního prostředí je PhDr. Ivan Rynda, vedoucí tajemnicí Sekretariátu České komise pro UNESCO je Mgr. Michaela Andresová.²⁴

Úkoly Komise

- napomáhat rozvoji spolupráce České republiky s UNESCO ve všech oblastech jeho činnosti, vyhodnocovat její efektivnost a podílet se na přípravě návrhu koncepce účasti České republiky v aktivitách UNESCO,
- sledovat a analyzovat dokumenty UNESCO a jeho orgánů a přidružených institucí, v tomto směru podávat vládě a ústředním orgánům státní správy i orgánům UNESCO zprávy a návrhy,
- podávat věcně příslušným ministerstvům a zainteresovaným institucím návrhy a doporučení na plnění závazků vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v UNESCO,
- napomáhat zapojení ministerstev, jiných správních úřadů a zainteresovaných institucí do procesu tvorby programů a dalších dokumentů UNESCO a podílet se na přípravě návrhů na zaměření činnosti UNESCO a jeho konkrétních projektů,
- v odůvodněných případech přebírat odpovědnost nad neziskovými projekty, které souvisejí s programem UNESCO,
- doporučovat kandidáty do poradních orgánů generálního ředitele a aparátu UNESCO,
- podílet se na přípravě účasti České republiky na zasedání Generální konference, Výkonné rady, mezivládních výborů UNESCO a popřípadě dalších konferencí a akcí pořádaných UNESCO a jeho specializovanými orgány,
- spolupracovat s národními komisemi ostatních členských států.²⁵

²⁴ Složení České komise pro UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2013 [cit. 2013-09-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilaterální
z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilaterální_spoluprace/unesco/ceska_komise_pro_unesco/slozeni_ceske_komise_pro_unesco.html

²⁵ Statut České komise pro UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2003 [cit. 2013-09-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilaterální_spoluprace/unesco/ceska_komise_pro_unesco/statut_ceske_komise_pro_unesco.html

2.1.1 Výkonný výbor

Výkonný výbor je složen z předsedy Komise, místopředsedy Komise, vedoucího tajemníka, zástupců ministerstev a předsedů odborných sekcí.

Výkonný výbor řeší operativní úkoly Komise, žádá doporučení Komise k otázkám spojeným se spoluprací s UNESCO, sleduje realizaci plnění doporučení Komise a plní další úkoly vyplývající z Jednacího řádu.

Zasedání Výkonného výboru svolává vedoucí tajemník. Zasedání musí svolat, pokud o to ze závažných důvodů požádá některý ze zástupců ministerstev.²⁶

2.1.2 Odborné sekce Komise

Poradními útvary Komise jsou Odborné sekce (dále jen „sekce“). Sekce jsou složeny z členů Komise, kteří projeví zájem v dané sekci pracovat, a z dalších odborníků. Odborníky, kteří nejsou členy Komise, jmenuje a odvolává předseda Komise, a to na návrh ministerstev, Komise a ostatních zainteresovaných institucí na dvouleté funkční období. Předsedou sekce je jeden z jejich členů a je jmenován předsedou Komise.

Předsedové a členové sekcí se podílejí podle své odbornosti na plnění programů UNESCO. Sekce podávají Komisi návrhy na rozvíjení české účasti na činnosti UNESCO. Předsedové sekcí svolávají schůze sekcí podle potřeby, zpravidla dvakrát ročně. V případě potřeby, zejména na žádost příslušného ministerstva, může sekci svolat vedoucí tajemník Komise. K řešení konkrétních úkolů může sekce ustanovit pracovní skupinu.

2.1.3 Sekretariát Komise

Sekretariát České komise pro UNESCO je součástí Ministerstva zahraničních věcí. V čele Sekretariátu stojí vedoucí tajemník jmenovaný Ministerstvem zahraničních věcí. Vnitřní předpisy Ministerstva zahraničních věcí určují postavení, zásady činnosti a hospodaření Komise.²⁷

²⁶ Statut České komise pro UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2003 [cit. 2013-09-03]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/ceska_komise_pro_unesco/statut_ceske_komise_pro_unesco.html

²⁷ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

Úkoly Sekretariátu:

- shromažďovat a připravovat podklady pro zasedání Komise a Výkonného výboru, sledovat a zajišťovat plnění přijatých závěrů,
- poskytovat členům Komise informace a materiály, které se týkají činnosti UNESCO,
- spravovat finanční prostředky,
- kontrolovat hospodárnost a efektivnost hospodaření,
- připravovat kontrakty s UNESCO, jeho orgány a případně dalšími subjekty,
- udržovat styk s příslušnými ministerstvy, jinými správními úřady a institucemi, ústředním UNESCO a jeho přidruženými institucemi,
- spolupracovat se Stálou misí České republiky UNESCO,
- napomáhat styku právnických i fyzických osob s UNESCO, případně s dalšími organizacemi nebo institucemi v rámci aktivit UNESCO,
- provozovat knihovnu titulů a internetovou stránku s cílem informovat o programu UNESCO a zapojení ČR do jeho realizace.

Nejpozději do tří měsíců od nabytí účinnosti Statutu předloží Sekretariát Komise Ministerstvu zahraničních věcí ke schválení Jednací řád České komise pro UNESCO.

Jednací řád České komise pro UNESCO stanoví zásady zasedání této Komise, výkonného výboru a odborných sekcí Komise.²⁸

²⁸ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

3 Podmínky zápisu na Seznam kulturního dědictví UNESCO

3.1 Úmluva o ochraně světového dědictví

V roce 1972 byla uzavřena Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (dále jen „Úmluva“). Je to mezinárodní právně závazný dokument, který spojuje princip ochrany kulturního dědictví s ochranou přírody.

Preambule Úmluvy shledává, že kulturní dědictví je ve stále větší míře ohrožováno, a to tradičními příčinami degradace, a zároveň změnami společenského a ekonomického života. Především je potřeba, aby byly uchovány kulturní a přírodní statky, které mají mimořádnou univerzální hodnotu pro celé lidstvo, proto je nutné zajištění ochrany mezinárodním společenstvím.

Výchozí myšlenkou Úmluvy je, že ubývání či ničení kterékoliv části kulturního a přírodního dědictví představuje nenahraditelné ochuzení dědictví celosvětového společenství. Ochrana tohoto dědictví není na národní úrovni často uspokojivá, kvůli nedostatečným ekonomickým, vědeckým či technickým zdrojům. Vzhledem k závažnosti nebezpečí, které ohrožuje kulturní a přírodní dědictví, je povinností mezinárodního společenství spolupracovat při jeho ochraně.

Hlavním cílem Úmluvy je stanovit povinnosti smluvních států a pravidla mezinárodní spolupráce, aby se zabezpečila ochrana, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví s vynikající univerzální hodnotou budoucím generacím.

Ratifikací Úmluvy uznává každý smluvní stát, že je především jeho povinností tyto úkoly zabezpečovat na svém území při maximálním využití svých vlastních zdrojů, popřípadě s využitím mezinárodní pomoci. Přistoupením k Úmluvě státy vyjadřují svou vůli participovat na úsilí mezinárodního společenství chránit, zachovat a předat dalším generacím kulturní a přírodní dědictví a celosvětově významnou hodnotou.

Z Úmluvy vyplynulo vytvoření Výboru pro světové dědictví (World Heritage Comitee) a Fondu světového dědictví (World Heritage Fund) v roce 1976. Od svého založení se stalo nejdůležitějším pilířem v oblasti ochrany světového dědictví, podepsalo ji 189 států. Tyto smluvní strany se schází na Valném shromáždění, během zasedání Generální konference UNESCO.

Na základě Úmluvy se vytváří Seznam světového dědictví (dále jen „Seznam“), do něhož jsou zapisovány památky, které mají mimořádnou univerzální hodnotu. Pro tento seznam

se v České republice používá nepřesný název *Seznam památek UNESCO*. O zápisu do prestižního Seznamu světového dědictví rozhoduje Výbor světového dědictví (dále jen „Výbor“), který byl vytvořen na základě článku 8 Úmluvy. Méně známé označení je Mezinárodní výbor pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty. Výbor je složen z 21 států, které jsou voleny valným shromážděním smluvních států. Výbor rozhoduje o tom, která památka bude, nebo nebude zapsána na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví.

Ve svých rozhodnutích se Výbor opírá o odborná stanoviska poradních orgánů. V oblasti kulturního dědictví je tímto orgánem ICOMOS (International Council of Monument and Sites) – Mezinárodní rada pro památky a sídla.²⁹

3.1.1 Mimořádná univerzální hodnota

Mimořádná univerzální hodnota podle Úmluvy znamená takový mimořádný kulturní a/nebo přírodní význam, který se dotýká lidstva takového a který široce přesahuje národní hranice. Je to hodnota cenná pro současné i pro budoucí generace. Výbor světového dědictví a jeho poradní orgány, jejichž cílem je udržet výlučnost a důvěryhodnost Seznamu, proto pečlivě zkoumají, jak státy prokázaly, že nominovaný statek představuje „něco“ světově zajímavého, výjimečného, „přínosného“ a nezpochybnitelného. Mimořádná univerzální hodnota je klíčovým pojmem k prověření zápisu statku na Seznam. Prohlášení a zdůvodnění mimořádné hodnoty zvyšuje výlučnost a důvěryhodnost vlastního Seznamu.

Souhrnně je mimořádná hodnota:

- ústředním bodem každé nominace,
- tím, co je hodnoceno, včetně výstižnosti jejího zdůvodnění,
- to, proč je statek na Seznam dědictví zapsán,
- to, co je potřeba zachovat v rámci ochrany péče a správy.³⁰

3.1.2 Kritéria pro hodnocení výjimečné světové hodnoty

Aby mohl být statek zaregistrován na Seznam světového dědictví, musí splnit nejméně jedno z kritérií a požadavek autentičnosti a integrity. Kritéria jsou označována římskými číslicemi a prvních šest je určených pro kulturní dědictví a zbylé jsou pro dědictví přírodní.

²⁹ ICOMOS = Mezinárodní rada pro památky a sídla je nevládní organizací UNESCO.

³⁰ *Metodické principy přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady uchování hodnot těchto statků*. Praha: Národní památkový ústav, 2011. ISBN 978-80-87104-84-2

Kritéria pro zápis kulturní a přírodní památky na Seznam světového dědictví

- (i) – představovat mistrovský výtvar lidské činnosti,
- (ii) – svědčit o výrazné výměně vlivů pro dané období nebo ve vymezené kulturní oblasti, či ve vývoji stavebnictví nebo technologii, monumentálního umění, projektování měst nebo krajinné tvorby,
- (iii) – přinášet jedinečné nebo alespoň mimořádné svědectví o kulturní tradici nebo o živé či již zaniklé civilizaci,
- (iv) – představovat vynikající příklad určitého typu stavby nebo stavebního či technologického komplexu anebo krajiny, která je dokladem jednoho či více příznačných období v lidských dějinách,
- (v) – být vynikajícím příkladem tradičního lidského sídla, tradičního využití suchozemského území nebo moře, které je reprezentativní pro určitou kulturu či pro vzájemné působení člověka a životního prostředí, zejména pokud se toto prostředí stalo zranitelným pod dopadem nezvratné přeměny,
- (vi) – být přímo nebo hmotně spojen s živými událostmi nebo tradicemi, myšlenkovými proudy, událostmi nebo tradicemi, způsoby víry nebo uměleckými či literárními díly, která mají mimořádný světový význam,
- (vii) – představovat mimořádné přírodní jevy nebo oblasti, které vyjadřují přírodní krásy nebo mají mimořádný estetický význam,
- (viii) – být mimořádně reprezentativní příklady hlavních stádií v dějinách země, včetně svědectví o vývoji života, geologických procesech probíhajících při vývoji zemských útvarů nebo geomorfologických či fyziografických prvků, které mají zvláště velký význam,
- (ix) – být mimořádně reprezentativní příklady ekologických a biologických procesů v průběhu evoluce a vývoje ekosystémů, jakož i společenství rostlin a zvířat, ať už suchozemských, vodních, pobřežních nebo mořských,
- (x) – obsahovat přírodní a nejreprezentativnější či nejdůležitější stanoviště pro zachování biologické rozmanitosti, včetně těch stanovišť, kde přežívají

ohrožené druhy, které mají mimořádnou univerzální hodnotu z hlediska vědy nebo zachovalosti světové biodiverzity.³¹

3.1.3 Povinnosti členských států

Po podpisu smlouvy musí členské státy plnit určité povinnosti. Mezi nejdůležitější patří:

- zajistit návrh na zápis, označení, ochranu, zachování zhodnocení a předání kulturního a přírodního dědictví nacházejícího se na jejich území budoucím generacím a pomáhat při tomto úkolu dalším smluvním státům, které o to požádají,
- vytvořit útvary pro ochranu, zachování a zhodnocení dědictví,
- zpracovat vědecké a technické studie pro určení kroků, jimiž lze bojovat proti nebezpečí, které dědictví ohrožuje,
- nepřijmou úmyslně žádné opatření schopné přímo či nepřímo poškodit dědictví na jejich území nebo na území jiného smluvního státu,
- předložit Výboru soupis statků, které by mohly být v budoucnu zapsány na Seznam světového dědictví (tzv. Indikativní Seznam),
- pravidelně přispívat do Fondu světového dědictví, přičemž o výši těchto příspěvků rozhodně Valné shromáždění smluvních států Úmluvy.

Úmluva obsahuje i další povinnosti, ale ty nejsou povinné, členským státům je doporučeno jejich dodržování.

3.1.4 Výhody členských států

Členské státy musí plnit povinnosti, aby ochránily dědictví na svém území. Zároveň zapsání památky na Seznam světového dědictví jim přináší určité výhody. Získávají na ochranu těchto památek finanční prostředky z Fondu světového dědictví a mohou požádat o pomoc při spravování památek vysoce kvalifikované odborníky. Nespornou výhodou je i zvýšení zájmu turistů o památku, což způsobí ekonomický přínos.

³¹ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

3.2 Seznam světového dědictví

Jak již bylo uvedeno výše, Seznam byl vytvořen na základě Úmluvy a prvních dvacet památek na něj bylo zapsáno v roce 1978. V současnosti Seznam obsahuje 962 památek, z toho 745 kulturních, 188 přírodních a 29 smíšené povahy.³²

ČSFR přistoupila k Úmluvě dne 15. 11. 1990 a závaznou se stala dne 15. 2. 1991. Je platná pro Českou republiku na základě zákona č. 159/1991 Sb., o Úmluvě a ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

Seznam je definován jako: „*Dědictví je odkazem minulosti, s nímž žijeme v současnosti a který předáme budoucím generacím. Naše kulturní a přírodní dědictví je nenahraditelným zdrojem života a inspirace. Je základem našeho jednání, měřítkem uvažování základem naší identity.*“³³

Úspěšnost myšlenky světového dědictví spočívá v celosvětovém dopadu a zájmu o účast na tvorbě Seznamu. Jeho předností je, že vyhledává mimořádné cenné statky, bez ohledu na politickou situaci v daných státech.

Na druhé straně musí také fungovat princip kolektivního mezinárodního rozhodování o tom, jaké památky mají právo být na takový Seznam zařazeny a následně i právo mezinárodního společenství a jeho orgánů zajímat se, jak se státy, na jejichž území se statky nacházejí, o tyto památky starají. Mechanismus rozhodování při sestavování Seznamu a ochraně těch památek, které na něm již jsou, upravuje Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.³⁴

Výbor při sestavování Seznamu musí brát v úvahu i jeho reprezentativnost. Musí dodržet tzv. Globální strategii pro reprezentativní, vyvážený a věrohodný Seznam světového dědictví (dále jen „Strategie“). Pohnutkou pro její vytvoření byla nevyváženost památek z rozvojového a vyspělého světa. Tento systém určuje, že během jednoho zasedání Výboru může být projednáno maximálně 45 nominací. Strategie neuvádí žádné omezení pro maximální počet památek v jednotlivých státech, a ani počet památek ve světě.

Přijetí Strategie splnilo svůj účel. Přispěla k růstu počtu památek zapsaných rozvojovými státy. Přesto je stále nejvíce památek v Evropě a Severní Americe.³⁵

³² World Heritage List. *UNESCO* [online]. [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list>

³³ About World Heritage. *UNESCO* [online]. 1993-2002 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/about/>

³⁴ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

³⁵ Global Strategy. *UNESCO* [online]. [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/globalstrategy>

3.2.1 Kritéria a podmínky pro zápis statků na Seznam světového dědictví

Kritéria a podmínky pro zápis statků byly zpracovány proto, aby se posoudila výjimečná světová hodnota statků a aby Smluvní státy našly vodítko pro ochranu a správu statků světového dědictví.³⁶

Smluvní státy mohou předkládat návrhy na zápis Sekretariátu do 30. září každého roku.

3.3 Indikativní seznam

Prvním krokem v nominačním procesu je zapsání památky na Indikativní seznam (dále jen „Seznam“), kterému se někdy říká „malý pasport“.

Seznam je soupis statků, které se nacházejí na území daného státu a které každý smluvní stát pokládá za vhodné pro zápis na Seznam světového dědictví.

Tyto státy tedy musí na svůj Seznam zahrnout názvy statků, které pokládají za kulturní dědictví výjimečné světové hodnoty a které mají v úmyslu navrhnout k zápisu v průběhu nadcházejících let.

Návrhy na zápis statků na Seznam jsou prozkoumány jen tehdy, pokud je statek již uveden na informačním seznamu smluvního státu.

Zároveň tento statek musí být mezinárodně ohlášen nejméně jeden rok před předložením návrhu na jeho zápis do Seznamu světového dědictví.

Označení Indikativní seznam vychází z definice odstavce 1 článku 11 Úmluvy: „*Každý smluvní stát předloží, pokud to bude možné, Výboru pro světové dědictví soupis statků tvořících součást kulturního a přírodního dědictví, které se nacházejí na jeho území a odpovídající požadavkům na zahrnutí do Seznamu. Tento soupis, který nebude považován za vyčerpávající, bude zahrnovat dokumentaci týkající se umístění těchto statků a jejich významu.*“

Indikativní seznam obsahuje pouze nejzákladnější údaje a dokumentaci, včetně sdělení, podle kterých kritérií bude nominace připravována.³⁷

Státy připravují svůj seznam za účasti široké škály partnerů včetně správců památek, místních a regionálních orgánů, místních společenstev a dalších účastníků.

³⁶ Seznam světového dědictví UNESCO. *STUDENTSUMMIT* [online]. Bára Bečvářová. Praha: Vydala Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVIII. ročníku Pražského studentského summitu., [cit. 2014-03-24]

³⁷ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

Podnět k zařazení statku kulturního dědictví na Indikativní seznam může podat právnická nebo fyzická osoba, nebo jiný smluvní stát Úmluvy o ochraně světového dědictví.

Funkce Indikativního seznamu

- pomáhá identifikovat přírodní a kulturní statky, které mají potenciál mimořádnou univerzální hodnotu a umožňuje následnou plánovitou rozvahu nad kulturním a přírodním dědictvím, aby z něj bylo pro definitivní návrhy k zápisu na Seznam světového dědictví vybráno to nejhodnotnější,
- následně umožňuje plánování v čase, pokud jde o předkládání definitivních nominačních dokumentací pro zápis na Seznam světového dědictví,
- je také základem pro předběžné konzultace a spolupráci zainteresovaných subjektů (například relevantních orgánů státní správy, místní samosprávy, vlastníků statku, jeho správců, národní odborné organizace pro památkovou péči, místní komunity, soukromého sektoru, nevládních organizací atd.),
- je užitečným a zároveň povinným zdrojem pro vypracování srovnávací analýzy, která je důležitou součástí nominační dokumentace k návrhu na zápis do Seznamu světového dědictví.³⁸

Náležitosti podnětu k zařazení statku kulturního dědictví na národní Indikativní seznam

Pro zjednodušení celého procesu jsou stanoveny hlavní povinné součásti podnětu, a jsou to:

- kontaktní údaje předkladatele podnětu,
- vymezení navrhovaného statku – název statku, typ statku, stručný popis statku, aktuální právní ochrana statku, administrativní příslušnost statku (obec/kraj), země podílející se na společné mezinárodní nominaci, pokud se jedná o příhraniční statek,
- popis navrhovaného statku,
- komentář k aktuálnímu stavu statku a k jeho autenticitě a integritě,
- stanoviska subjektů rozhodujících o zapojení jednotlivých součástí do navrhované série, pokud jde o sériový statek,

³⁸ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

- stručná srovnávací studie,
- podpis předkladatele.³⁹

Kromě výše uvedených náležitostí by měl být podnět doplněn o:

- souhlas správce majetku nebo jeho prioritního vlastníka, není – li jím sám předkladatel podnětu,
- komentované důvody předložení podnětu,
- fotografie dokumentující argumenty o hodnotách navrhovaného statku,
- výběrový seznam základní literatury,
- je-li předkladatelem orgán veřejné správy místně příslušný pro statek anebo vlastník nebo správce statku, jeho prohlášení o připravenosti jeho vlastního zapojení do zpracování nominační dokumentace pro zápis na Seznam světového dědictví – bude – li statek zařazen na národní Indikativní seznam,
- případně detailnější komentáře a studie k hlavním povinným součástem,
- materiály dle dalších požadavků nebo fakultativně dle vlastního uvážení.⁴⁰

3.3.1 Indikativní seznam v České republice

V České republice byl zahájen výběr vhodných statků v roce 1990, kdy začala příprava přístupu tehdejší ČSFR k Úmluvě. Zajištěním všech odborných materiálů byl pověřen Státní ústav památkové péče v Praze. První seznam památek byl sestaven v následujícím roce. V prvních letech po přistoupení zaznamenala osamostatněná Česká republika relativně řadu úspěchů a tento seznam se podařilo během prvních deseti let prakticky vyčerpat. V letech 2000 a 2006 byl Seznam aktualizován. Nejnovější verze je z roku 2012.⁴¹

V Indikativním seznamu České republiky figurují tyto kulturní památky a památkově chráněná území:

- skalní skulptury Betlém v Novém lese u Kuksu,

³⁹ Podněty k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/analyzy-koncepce-dokumenty/IndikativniSeznam_PredkladaniPodnetu_MetodickyMaterial.doc

⁴⁰ Podněty k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/analyzy-koncepce-dokumenty/IndikativniSeznam_PredkladaniPodnetu_MetodickyMaterial.doc

⁴¹ Indikativní seznam nemovitých kulturních památek, jejich souborů a památkově chráněných území, které jsou výhledově plánovány pro navržení k zápisu do Seznamu světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/zahranicni-vztahy/unesco/harmonogram-pro-internet_final.doc

- horský hotel a vysílač na Ještědu,
- hrad Karlštejn,
- kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem,
- Západočeský lázeňský trojúhelník,
- lázně Luhačovice,
- památky Velké Moravy,
- industriální soubory v Ostravě,
- renesanční domy ve Slavonicích,
- ruční papírna ve Velkých Losinách,
- Žatec – město chmele,
- třeboňské rybníkářské dědictví,
- pevnost Terezín,
- skalní města v Českém ráji,
- kostel Nejsvětějšího srdce Páně na Vinohradech a vila od Adolfa Loose ve Střešovicích (rozšíření historického jádra Prahy),
- hornická kulturní krajina Krušnohoří.

Pořadí památek není rozhodující pro pořadí, v jakém budou předkládány jejich nominační dokumentace k zápisu Seznamu světového dědictví UNESCO.⁴²

3.3.2 Struktura a obsah nominační dokumentace

Příprava nominační dokumentace je nejdůležitější částí nominačního procesu a jejím výsledkem je podrobný elaborát o nominovaném statku, který sleduje celou řadu hledisek.

Nominační dokumentace je připravována podle závazné struktury uvedené v Operačních směrnících, která byla naposledy změněna s platností od února 2005.

Obsahuje úvodní resumé informací, 9 hlavních kapitol a přílohy.

Tyto základní části mají následující kapitoly:

⁴² Indikativní seznam nemovitých kulturních památek, jejich souborů a památkově chráněných území, které jsou výhledově plánovány pro navržení k zápisu do Seznamu světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/zahranicni-vztahy/unesco/harmonogram-pro-internet_final.doc

- identifikace památky či lokality,
- popis památky či lokality,
- odůvodnění hodnot pro zápis a srovnávací analýza,
- stav zachování a faktory ovlivňující památku či lokalitu,
- ochrana a péče o památku či lokalitu,
- informace o monitoringu,
- dokumentace,
- kontakty a odpovědné osoby,
- podpis jménem nominujícího státu.

Každá kapitola má další podkapitoly, které zpracovatel dokumentace může členit do podkapitol, aby byl materiál přehlednější.

Příloha A obsahuje formát základní strukturu nominační dokumentace, která složí k sestavení hlavních kapitol dokumentace.

Identifikace památky či lokality

Hranice statku navrženého k zápisu musí být jasně vymezeny a musí jednoznačně odlišovat statek navrhovaný k zápisu a jeho takzvanou „nárazníkovou zónu“, pokud existuje. Mapy musí být dostatečně podrobné a musí být vytvořeny nad podkladem, který má charakter státního mapového díla, aby jasně ukazovaly, jaká oblast je navrhována k zápisu. Návrh na zápis se pokládá za neúplný, pokud obsahuje jasně vymezené hranice.

Popis památky či lokality

Popis statku musí obsahovat i celkový přehled o dějinách statku a jeho úpravách.

Všechny případné prvky uvedené na mapách musí být označeny a popsány. Znamená to, že v případě vícečetným sériových návrhů musí být každý samostatně zřetelně popsán.

V části o historii a úpravách statku se musí popsat zejména to, jak se jednotlivé etapy dotkly statku v jeho současné podobě a jakými významnými změnami prošel. (Tyto informace by měly uvádět podstatná fakta nezbytná na podporu a rozvedení argumentu, podle kterého statek splňuje kritéria vynikající univerzální hodnoty a podmínky celistvosti a/nebo autentičnosti.)

Odůvodnění hodnot pro zápis a srovnávací analýza

Tento oddíl uvádí kritéria, podle kterých je statek navrhován, a dále zřetelně slovně vyjádřené argumenty pro použití každého z kritérií. Na základě těchto kritérií musí návrh potom obsahovat souvislé odůvodnění vynikající univerzální hodnoty statku. Součástí kapitoly je Srovnávací analýza statku ve vztahu k dalším obdobným statkům, ať už jsou či nejsou zapsány na Seznamu světového dědictví, na národní či mezinárodní úrovni. Srovnávací studie musí vysvětlovat význam statku navrhovaného k zápisu v národních a mezinárodních souvislostech.

Celostvornost a/nebo autenticita

Autenticita

Statky kulturního dědictví musí splňovat požadavek **autentičnosti**. Autenticita se týká pouze kulturních a smíšených statků. U přírodních statků se autenticita předpokládá. Základním dokumentem pro posuzování autenticity je Dokument o autenticitě z Nara, který byl přijat poté, co se prokázaly různé pohledy na autenticitu vycházející z různých kulturněhistorických okruhů.

Úsudky o hodnotě přisuzované kulturnímu dědictví, jakož i věrohodnost zdrojů se mohou v různých kulturách lišit, někdy se liší i v rámci jedné a téže kultury. Úcta, již jsme povinováni všem kulturám, vyžaduje, aby kulturní dědictví bylo zkoumáno a posuzováno především v těch kulturních souvislostech, do kterých patří.

Podle typu kulturního dědictví a jeho kulturního kontextu se můžeme domnívat, že statky splňují podmínky autentičnosti, pokud jejich kulturní hodnoty jsou vyjádřeny pravdivě a věrohodně prostřednictvím řady atributů, k nimž patří také:

- tvar a pojetí,
- materiál a látky,
- užití a funkce,
- tradice, technologické postupy a systémy řízení,
- postavení a okolí,
- jazyk a další podoby nehmotného dědictví,
- duch a dojem a
- další interní a externí faktory.

Atributy, jako jsou duch a dojem se snadno podřizují praktickému uplatnění podmínek autentičnosti, ale jsou přesto důležitými ukazateli rázovitosti a genia loci, na příklad u společností, která zachovávají tradice a kulturní kontinuitu.

Jsou-li podmínky autentičnosti uvažovány při sestavování návrhu na zápis nějakého statku, musí smluvní stát udělat přehled o všech význačných attributech vztahujících se k autentičnosti. Prohlášení o autentičnosti musí hodnotit stupeň autentičnosti, který je přítomen nebo vyjádřen v každém z těchto výjimečných atributů.⁴³

Všechny statky navržené k zápisu na Seznam světového dědictví musí splňovat podmínky integrity. Podle Směrnice k provádění Úmluvy světového dědictví, je integrita posouzení celkového vyznění a nedotknuté rázovitosti přírodního a/nebo kulturního dědictví, jeho atributů. Zkoumání podmínek integrity tedy vyžaduje, že zjistíme, do jaké míry statek:

- vlastní všechny prvky nezbytné pro vyjádření jeho výjimečné světové hodnoty,
- je dostatečně velký, aby umožnil udělat si úplnou představu o charakteristických znacích a procesech, které předávají význam toho statku,
- prodělal negativní vlivy spojené s vývojem a/nebo nedostatečnou údržbou.

Toto musí být zpracováno ve formě prohlášení o integritě.

Celistvost (Integrita)

Všechny statky navržené k zápisu Seznam světového dědictví musí splňovat podmínky dostatečné celistvosti neboli integrity. Zvláště důležitá je u statků přírodního dědictví. Zkoumání celistvosti tedy sleduje, do jaké míry statek:

- obsahuje všechny prvky nezbytné pro vyjádření jeho vynikající univerzální hodnoty,
- je dostatečně velký, aby dostatečně reprezentoval hodnoty, které jsou mu připisovány,
- neprodělal negativní vlivy spojené s vývojem a/nebo nedostatečnou údržbou.

Toto musí být v nominační dokumentaci blíže konkretizováno.

Pro statky navržené k zápisu podle kritérií (i) až (vi), tj. kulturní statky, musí být zachována jejich hmotná podstata, stejně tak ale musí být v dobrém stavu jeho významné

⁴³ Směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. In: č. 159 /1991 Sb., o Úmluvě a ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. 1991.

charakteristické části a prvky. V případě větších lokalit, například kulturních krajín a částí města, musí být sledovány a uchovány vzájemné vztahy jejich hlavních funkcí.

Pro statky navržené k zápisu podle kritérií (vii) až (x), to je přírodní statky, musí být jejich přírodně-fyzikální charakteristiky pokud možno intaktní. Je však obecně uznáváno, že žádná oblast není zcela nedotčena a že i přírodní území mohou být v kontaktu s lidskou činností nebo lidskými sídly. Činnost tradičních společností a místních komunit, která probíhá v cenných přírodních oblastech, může být v souladu s vynikající univerzální hodnotou oblasti za předpokladu, že je ekologicky udržitelná.

Podmínky integrity pro přírodní statky jsou dále detailně rozvedeny v Operačních směrnících.

Stav zachování a faktory ovlivňující památku či lokalitu

V tomto oddíle musí být obsaženy přesné informace o současném dochování statku (včetně informací o jeho fyzickém stavu o zavedených opatřeních pro jeho zachování). Musí být uveden komentář k řadě obecných faktorů, které mohou ovlivnit stav památky (nebezpečí záplav, zemětřesení, urbanizační tlaky aj). Informace uvedené v tomto oddíle představují nutné základní údaje do budoucna, nezbytné pro sledování dochování statku při různých příležitostech.

Ochrana a péče o dané místo

Kapitola musí obsahovat přehled opatření, ať už zákonných, podzákonných, smluvních, plánovacích, institucionálních a/nebo tradičních, která se co nejpřesněji vztahují k ochraně statku, a poskytovat i analýzu skutečného fungování této ochrany. Hlavní zákonná ustanovení, texty předpisů, smluv, plánů a/nebo institucionálních opatření nebo výtahy z takových textů by měly být přímou součástí dokumentace anebo zde musí být avizováno jejich zařazení do příloh, kde budou uvedeny v angličtině nebo francouzštině.

Zásadní význam má v této kapitole informace o systému státní správy a o plánu péče o nominovanou lokalitu, o takzvaném management planu. V případě, kdy management plan existuje pouze na národní úrovni, tj. v jiném jazyce, než je angličtina a francouzština, musí být k nominační dokumentaci přiložen alespoň jeho podrobný popis v angličtině nebo francouzštině.

Informace o monitoringu

Zpracovatel dokumentace musí do ní zahrnout klíčové ukazatele (indikátory) navrhované pro měření a hodnocení zachovalosti statku, faktory, které na něj působí, opatření

na zachování týkající se daného statku, periodicitu jejich prověřování a určení orgánů odpovědných za provádění takového monitoringu.

Dokumentace

Pro podporu návrhu na zápis musí být poskytnuta veškerá dokumentace. Kromě toho, co obsahují předchozí kapitoly, musí být připojeny například fotografie, diapozitivy, soupis obrazového materiálu a formulář pro oprávnění k jejich reprodukci.

Kontakty a odpovědné osoby

Součástí návrhu jsou i podrobné kontakty na odpovědné orgány, ale i další subjekty, kterým lze následně zasílat obecné informace Centra světového dědictví.

Podpis jménem nominujícího státu

Návrh na zápis musí konci obsahovat originální podpis osoby, která má pravomoc podepisovat jménem signatářského státu.

Text nominační dokumentace se předává v tištěné podobě a na elektronickém nosiči (CD-ROM/DVD-ROM).

Z výše uvedeného je patrné, že nominační dokumentace nemůže vzniknout během pár týdnů. Pokud má být kvalitní, obsahově a informačně úplná a aktuální, je spíše záležitostí měsíců a let. Složitost se liší podle charakteru nominované památky, připravenosti dokumentů, ze kterých se čerpá anebo se na ně v textu odkazuje, existence aktuálních fotografií (včetně leteckých) aj.

3.3.3 Průběh zápisu památky na Indikativní seznam

Podnět k zařazení statku na Indikativní seznam České republiky je podáván Ministerstvu kultury České republiky.

Ministerstvo kultury České republiky (dále jen „ministerstvo“) potvrdí předkladateli bez zbytečného odkladu příjem podnětu a materiál posoudí z hlediska formální úplnosti. Pokud shledá formální nedostatky, vyžádá si od předkladatele doplnění. Není – li doplněn do náhradního termínu, ministerstvo podnět odloží a oznámí to předkladateli.⁴⁴

Pokud je podnět formálně úplný, a týká se se statku náležícímu do okruhu nemovitého kulturního dědictví nebo smíšeného dědictví, zašle ho ministerstvo Národnímu památkovému ústavu (dále jen „NPÚ“) a zároveň Českému národnímu komitétu ICOMOS k odbornému hodnocení, a to nejpozději do dvou měsíců od doručení podnětu, případně od jeho doplnění a určí přitom termín, dokdy mu má být odborné hodnocení doručeno.

Národní památkový ústav potvrdí ministerstvu převzetí podnětu k odbornému hodnocení, a pokud je podnět Národním památkovým ústavem shledán jako obsahově nedostatečný či nejednoznačný, sdělí to ministerstvu a předkladateli, a to nejpozději do dvou měsíců a vyžádá si od předkladatele doplnění; případně sám zpřesní dané skutečnosti z vlastních dokumentačních fondů. Provede odborné hodnocení podnětu a projedná podnět v příslušném poradním orgánu. Výsledek svého hodnocení zašle ministerstvu v termínu, které stanovilo ministerstvo. Pokud NPÚ dospěje při odborném hodnocení k tomu, že charakter navrhovaného statku odpovídá jeho zařazení jako komponenty do transnacionálního sériového statku, nebo že by měl být součástí přeshraničního statku, sdělí tento závěr v rámci hodnocení podnětu ministerstvu. Pokud národní památkový ústav dospěje při odborném hodnocení k závěru, že charakter statku je smíšený, sdělí tento dílčí závěr ministerstvu.

Český národní komitét ICOMOS potvrdí ministerstvu převzetí podnětu k odbornému hodnocení, a pokud podnět shledá jako obsahově nedostatečný, sdělí předkladateli a ministerstvu své výhrady k jeho obsahu do dvou měsíců od postoupení podnětu ministerstvem a také si vyžádá bez zbytečného odkladu od předkladatele doplnění či upřesnění podnětu v přiměřené lhůtě. ICOMOS provede odborné hodnocení podnětu

⁴⁴ Směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. In: č. 159 /1991 Sb., o Úmluvě a ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. 1991.

v rámci svého exekutivního výboru a výsledek svého odborného hodnocení podnětu zašle ministerstvu v termínu stanoveném ministerstvem.⁴⁵

Ministerstvo na základě odborných hodnocení rozhodne o zařazení či nezařazení statku na národní Indikativní seznam do dvou měsíců od doručení odborných hodnocení.

Výsledek svého rozhodnutí sdělí ministerstvo bez zbytečného odkladu předkladateli podnětu, Národnímu památkovému ústavu a Českému národnímu komitétu ICOMOS. V případě, že bylo rozhodnuto o nezařazení statku na národní Indikativní seznam, sdělí předkladateli podnětu též důvody rozhodnutí.

V případě, že ministerstvo rozhodlo o zařazení statku na národní Indikativní seznam, určí, kdo a do jakého termínu zajistí: zpracování formálně úplného formuláře předepsaného v Operačních směrnicích pro mezinárodně vedený národní Indikativní seznam a zpracování nominační dokumentace pro zápis na Seznam světového dědictví dle požadavků uváděných v platném znění Operačních směrnic k naplňování Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

Hodnocení podnětu předložených hodnotícími a rozhodovacími subjekty

Podnět k zařazení na národní Indikativní seznam může učinit přímo Ministerstvo kultury České republiky. Je-li předkladatelem podnětu Národní památkový ústav, připojí k podnětu vyjádření svého poradního orgánu. Je-li předkladatelem Český národní komitét ICOMOS, připojí k podnětu své odborné hodnocení. Z dalšího odborného hodnocení podnětu je pak vyloučen.

Rozhodne-li ministerstvo o zařazení statku na národní Indikativní seznam, podá prostřednictvím Sekretariátu UNESCO ohlášení o doplnění Indikativního seznamu České republiky.

3.3.4 Registrace návrhů na zápis

Po obdržení Indikativních seznamů, Centrum světového dědictví ověří, že je dokument v souladu s přílohou A. Pokud dokument nesplňuje požadavky, vrátí ho Centrum světového dědictví zpět smluvní straně. V případě, že je vše v pořádku, Indikativní seznam je zapsán na Sekretariátu a pak předán příslušným poradním organizacím.

⁴⁵ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

3.4 Zázpis památky na Seznam světového dědictví

Statek je zapsán na Indikativní seznam České republiky a nyní následuje nový proces, který vede k zápisu statku na Seznam světového dědictví.

Počet návrhů za rok je omezen, proto musí být podání návrhu důkladně zváženo. Nominace je složena ze dvou dokumentů. Jako první se předkládá Malá nominační zpráva, která obsahuje zběžné seznámení s památkou. Velká nominační zpráva je rozsáhlejší, obsahuje analýzy autentičnosti navrhované památky, kartografické a fotografické materiály, které popisují charakter památky a jejího prostředí a dosavadní způsob ochrany památky.

Od roku 2003 je povinnou složkou „management plan“. Pojem lze do češtiny, dle významu, volně přeložit jako plán nakládání se statkem zapsaným na Seznam nebo Plán řízení a odpovědnosti za hodnoty statku zapsaného na Seznam. Tento název je však velmi dlouhý, a proto se používá anglický název. Používá se od konce 90. let 20. století, kdy se ukázalo, že nestačí pouze vyhledávat mezinárodně hodnotné lokality, ale že je nutné zajistit udržitelnost a uchování kvalit, po které jim byl prestižní statut přiznán. Cílem management planu je zaručit účinnou ochranu mimořádné hodnoty statku navrhovaného k zápisu pro současné a budoucí generace. Účinný systém péče musí být koncipován podle druhu, charakteristických znaků a potřeb statků, navrhovaného k zápisu a jeho kulturního a přírodního dědictví. U statků zapsaných před rokem 2003, byl „management plan“ doplněn.⁴⁶

V konečné podobě obsahuje nominace 200 – 300 stran. Pomoc při přípravě dokumentace, státům poskytuje Centrum světového dědictví. Návrh musí být pečlivě zpracován, protože v případě zamítnutí, již nikdy nemůže být znovu navrhnout.

V březnu Sekretariát předá dokumentaci organizaci ICOMOS, nebo IUCN, případně oběma.

Tyto nevládní organizace zhodnotí správnost návrhu. To že jsou organizace nevládní, zabezpečí, že se v hodnocení neobjeví politické tlaky.⁴⁷

⁴⁶ *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

⁴⁷ Procedura zapisování památek na Seznam světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury*. 2012. [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/zpravodajstvi/dotazy/procedura-zapisovani-pamatek-na-seznam-svetoveho-dedictvi-unesco-138338/tmplid-228/>

3.4.1 Hodnocení návrhu na zápis poradními organizacemi

Poradní organizace hodnotí, zda navrhovaný statek splňuje podmínky výjimečné hodnoty, integrity a autentičnosti a zda vyhovuje požadavkům na ochranu a správu. Poradní orgány mají rozdělenou působnost, podle charakteru statku. Hodnocení návrhu na zápis kulturních statků provádí ICOMOS a přírodních statků IUCN. Pokud je navrhován kulturní statek z kategorie „kulturní krajiny“, hodnocení provádí ICOMOS a konzultuje s IUCN. V případě smíšených statků provádí hodnocení společně ICOMOS a IUCN.

Výsledkem činností těchto dvou poradních orgánů jsou tři kategorie doporučení:

- statky, které jsou doporučeny bez výhrad,
- statky, které nejsou doporučeny k zápisu,
- návrhy na zápis, které jsou doporučeny k vrácení danému státu nebo k odložení přezkumu.

V případě, že je návrh v pořádku, následuje série tajných kontrol, kdy se vyslanci UNESCO zdržují na místě jako běžní turisté a získávají další informace a podklady. Výsledkem jejich práce jsou důvěrné dokumenty.

Konečné rozhodnutí Výbor vydá v červenci a zašle oficiální dopis všem zúčastněným stranám o zapsání či nezapsání památky na Seznam světového dědictví. Pokud se rozhodne zapsat statek na Seznam světového dědictví, přijme rozhodnutí o výjimečné světové hodnotě statku. Prohlášení musí obsahovat označení kritérií, podle kterých byl statek zapsán, včetně ohodnocení podmínek integrity a autentičnosti a potřeby ochrany a správy.

Pokud se Výbor rozhodne, že statek nemá být zapsán na Seznam, návrh již nemůže být předložen znovu, pokud nenastanou mimořádné okolnosti, např. nové objevy, nové vědecké informace o statku. V takovém případě musí být předložen nový návrh na zápis.

Návrh, který je vrácen smluvnímu státu pro doplnění informací, může být předložen znovu na následujícím jednání Výboru. Doplňující informace jsou předány Sekretariátu a ten je postoupí poradním organizacím. Pokud není návrh předložen Výboru do 3 let od původního návrhu, potom je pokládán za nový návrh na zápis.⁴⁸

V případě, že by stát chtěl rozšířit již zapsaný statek, musí postupovat stejně jako při zcela nové nominaci, nicméně tento návrh se nepočítá do maximálního počtu při zasedání Výboru.

⁴⁸ Směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. In: č. 159 /1991 Sb., o Úmluvě a ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. 1991.

3.4.2 Stažení návrhu na zápis

Smluvní stát může stáhnout návrh na zápis, který předložil, kdykoliv před zasedáním Výboru, na němž má být projednán. Smluvní stát musí písemně informovat Sekretariát o stažení návrhu na zápis. V případě, že by chtěl smluvní stát znovu předložit, je tento návrh brán jako nový.⁴⁹

3.5 Vyřazení památky ze Seznamu světového dědictví

Pokud památka ztratí vlastnosti, díky kterým byla zapsána na Seznam světového dědictví, popřípadě je ohrožena činností člověka a daný stát neučinil potřebná nápravná opatření, může dojít k vyškrtnutí památky ze Seznamu. Výbor vyřadí památku, pokud je pro dvoutřetinová většina členů.⁵⁰

Prvotním impulzem pro vytvoření UNESCO bylo obnovení systému vzdělání. Cílem této organizace bylo přinést do mysli lidí mír.

V roce 1972 byla uzavřena Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Přistoupením k Úmluvě státy vyjadřují svou vůli chránit a zachovat celosvětovou významnou hodnotu statků. Z této Úmluvy vyplynulo vytvoření Výboru pro světové dědictví a Fondu světového dědictví. Na základě Úmluvy se vytváří Seznam světového dědictví.

Pro zapsání na Seznam světového dědictví musí být statek nejprve zařazen na Indikativní seznam a následně je rozhodováno o jeho zařazení na Seznam světového dědictví UNESCO.

V České republice je vzhledem k velikosti území velká koncentrace památek, ale není možné za Seznam světového dědictví zapsat všechny památky, proto jsou stanovy požadavky, které musí být splněny.

⁴⁹ Směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. In: *č. 159 /1991 Sb., o Úmluvě a ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*. 1991.

⁵⁰ Směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. In: *č. 159 /1991 Sb., o Úmluvě a ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*. 1991.

4 Příprava a organizace zápisu města na Seznam kulturního dědictví UNESCO, na příkladu města Hradce Králové

4.1 Hradec Králové

Město Hradec Králové, přirozená krajská metropole, se nachází pouhých sto kilometrů východně od Prahy.

Stotisícové město leží na soutoku řek Labe a Orlice. Bohatá historie města sahá hluboko do minulosti. Dokládá to první dochovaná písemná zmínka z roku 1225. Ve středověku byl Hradec Králové věnným městem českých královen. Od 14. století se stalo město s kompaktním renesančním historickým jádrem přirozeným, vojenským a politickým vlivným centrem regionu s vysokou úrovní vzdělanosti a kultury.⁵¹

4.1.1 Historie památek města Hradce Králové a jejich vztah k UNESCO

Výjimečnost Hradce Králové je dána především architekturou a urbanismem 1. pol. 20. století, právě v této době město získalo přívlastek „Salon republiky“.

Tento úspěšný vývoj byl započat v roce 1884 zbořením královéhradecké pevnosti a následovným vypracováním několika regulačních plánů. O tento úspěšný vývoj se přičinil také starosta Hradce Králové František Ulrich. Je třeba vyzdvihnout, že urbanistické řešení bylo vytvořeno tak, že doposud kapacitně vyhovuje i vzrůstající automobilové dopravě a uchovává funkční a klidné centrum města.⁵²

Již před první světovou válkou začali pro město Hradec Králové pracovat někteří z našich nejvýznamnějších architektů. Zejména to byli Jan Kotěra, Josef Gočár a Václav Rejchl ml.

Mezi nejdůležitější stavby tohoto období můžeme zařadit Městské muzeum, Ambrožův sbor, Gočárovy školy, Labskou elektrárnu, Soutok Labe a Orlice, Jiráskovy sady, Grand a Gočárovo schodiště, které bylo jeho prvním dílem v Hradci Králové. Z významných veřejných Prátrů to pak jsou: Smetanovo nábřeží, Náměstí Svobody, Masarykovo náměstí, Ulrichovo náměstí.⁵³

⁵¹ Základní informace o městě. *Hradec Králové* [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/hradec-kralove/o-meste>

⁵² JAKL, Jan. *Hradec Králové*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2005, 55 s., [64]s. obr. příl. ISBN 80-7185-723-8.

⁵³ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

Městské muzeum

Budova Muzea východních Čech byla postavena v letech 1909 – 1913. Jejím autorem je architekt Jan Kotěra. Navrhl nejen budovu, která byla první monumentální stavbou moderní architektury v Hradci Králové, ale také její původní vnitřní vybavení a částečně i výzdobu. Na té se kromě něho podíleli i další významní umělci – Stanislav Sucharda, František Kysela, Jan Preisler a Franta Anýž. V průčelí budovy sedí dvě alegorické figury, okenní vitráže jsou dílem Františka Kyselky a mozaiky v kopuli vznikly v královéhradeckém Sklářském ústavu podle kreseb Jana Preislera. Muzejní budova je jedinou národní kulturní památkou v Hradci Králové a je označováno za nejkrásnější stavbu ve městě.

Na náměstí Osvoboditelů stojí Národní banka a bývalá Okresní hospodářská záložna. Obě stavby navrhl architekt Jan Rejchl.⁵⁴

Ambrožův sbor

Funkcionalistický komplex Sboru kněze Ambrože Církve československé husitské je vynikající ukázkou urbanistické kompozice budované na atypickém trojúhelníkovém tvaru stavební parcely. Složitý úkol spojit chrámovou stavbu s administrativními budovami biskupství a fary i pietně řešeným ambitem kolumbária bezchybně vyřešil architekt Josef Gočár. Sbor má podobu lodi plující nejen uprostřed ostatní městské zástavby, ale proplouvající také různými dějinnými obdobími od prvorepublikového Československa až po dnešek.⁵⁵

Gočárový školy

Areál bývalého Státního Rašínova gymnázia (nyní Gymnázium J. K. Tyla) byl postaven podle návrhu Josefa Gočára. Komplex tvoří kromě školní budovy také tělocvična a vila ředitele. Monumentální nárožní průčelí je zvýrazněno sochou Vítěze od Jana Štursy. Vpravo od vchodu stojí kamenný blok se státním znakem Československé republiky.⁵⁶

Labská elektrárna

Labská elektrárna se segmentovým jezem a mostem nazývaným Hučák byla postavena podle návrhů architekta Františka Sandera.

⁵⁴ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁵⁵ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁵⁶ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

V roce 1926 – 1928 vypracoval architekt Josef Gočár moderní regulační plán Hradec Králové. V něm navrhl obklopit staré město pásem zeleně nebo vody a nové čtvrti propojené okružní komunikací rozdělil do pěti sektorů, které byly odděleny klidovými pásy a spojeny se starým městem vždy jednou radiálně vedenou komunikací.⁵⁷

Jiráskovy sady byly na soutoku řek Labe a Orlice založeny v roce 1867 – 1868. Původně zde byly pevnostní pozemky s ovocnými stromy a loukami. Nově vznikající park sloužil pouze důstojnickému sboru zdejší vojenské posádky a civilní veřejnosti zůstával uzavřen. Zpřístupněn byl až na konci 19. století, ve 20. století byl rozšířen na současnou rozlohu.

Dřevěný pravoslavný kostel sv. Mikuláše byl původně postaven na počátku 16. století v obci Habura. V polovině 18. století ho koupila obec Malá Pořana, ale v roce 1929 si postavila kamenný kostel a dřevěný prodala městu Hradec Králové.⁵⁸

U Grandu

Bývalý Grand hotel Urban vznikl přestavbou tří domů. Secesní Okresní dům byl vůbec první stavbou architekta Jana Kotěry v Hradci Králové. Stavbou Okresního domu vstoupila do Hradce Králové moderní architektura. Na výzdobě budovy se podíleli nejvýznamnější umělci své doby – kamennou a štukovou výzdobu vytvořil Stanislav Sucharda a autorem vitrážových oken je František Kysela.

U příležitosti těchto míst byl vytvořen okruh, který představuje nejdůležitější stavby „Salonu republiky“. Turistické centrum vypracovalo brožuru, která turistům tato místa přibližuje. Byla nazvána Salon republiky – Po stopách Kotěry, Gočára a dalších významných architektů.⁵⁹

Gočárovo schodiště

Schodiště je významným dílem architekta Josefa Gočára z let 1909 – 1910. Ve své době nemělo dílo po architektonické stránce obdoby. Tento projekt vyřešil spojení ulic Komenského a Na Kropáčce, vedoucí z Velkého náměstí, které jsou v poměrně velkém výškovém rozdílu a zároveň ve volném prostoru vzniklém zbouráním kamenné vodárenské věže Kropáčky.⁶⁰

⁵⁷ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁵⁸ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁵⁹ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁶⁰ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

Smetanovo nábřeží

Protějšší nábřeží bylo realizováno podle regulačního návrhu architekta Josefa Gočára. Na muzeum a nerealizovanou Městskou galerii navazuje Sokolovna, jejíž areál tvoří tělocvična, lehkooatletický stadion, ale také restaurace a koncertní sál pro Filharmonii Hradec Králové. Městské lázně, které navrhl architekt Oldřich Liska, patřily především díky bazénu vybavenému umělým vlnobitím k nejmodernějším v tehdejší Československu.

Labský Tyršův most projektovala firma Fitka a Moravec, úpravu předmostí včetně zábradlí navrhl Josef Gočár.⁶¹

Náměstí Svobody

Vlevo stojící budovu bývalé Obchodní akademie, nyní Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, navrhli žáci vídeňského architekta Otto Gesnera a Otokara Béma.⁶²

Masarykovo náměstí

Masarykovo náměstí navrhl Josef Gočár na počátku 20. let 20. století. Vytvořil také jedinečné pozadí pro pomník T. G. Masaryka. Prostranství pomníku pojal jako kruhovou výseč rozvírající se do šířky domů v pozadí. Fasádu budov charakterizuje zakončení ve tvaru písmena M.⁶³

Ulrichovo náměstí

Prostor náměstí navrhl architekt Josef Gočár jako nové centrum moderního Hradce Králové, které mělo být protiváhou starého města. Symetrická kompozice náměstí se čtyřmi nárožními věžovými domy vznikla v polovině 20. let 20. století.

V kolumbáriu sboru je uložena urna s popelem starosty Františka Ulricha, který vedl město Hradec Králové v letech 1895 – 1929.⁶⁴

4.2 Harmonogram nominace památky na Indikativní seznam

Myšlenka nominovat Hradec Králové na Indikativní seznam předcházela úspěšný proces nominace na Indikativní seznam Skalní skulptury v Novém lese u Kuksu a rozšíření povědomí o slavném českém malíři Františku Kupkovi.⁶⁵

⁶¹ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁶² Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁶³ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

⁶⁴ Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky>

Snaha usilovat o zápis moderní meziválečné architektury Hradce Králové na Seznam hmotného kulturního a světového dědictví UNESCO a dále snaha usilovat o zápis východočeského loutkářství na seznam nehmotného kulturního a světového dědictví UNESCO se stala součástí programového prohlášení koaličních stran ve volebním období 2010 – 2014.⁶⁶

4.2.1 Kroky pro podpoření snahy o nominaci

1. Historik architektury Zdeněk Lukeš podpořil snahu o zápis moderní architektury Hradce Králové na listinu světového kulturního dědictví UNESCO.

V dopise pro Lenku Jaklovou, radní města uvádí: „*Vítám myšlenku usilovat o zápis moderní architektury Hradce Králové – tj. souboru staveb Jana Kotěry (Muzeum, býv. Okresní dům, most a nábřeží) a Josefa Gočára (Ulrichovo a Masarykovo náměstí, soubor školních budov a Ambrožův sbor), případně i další objekty (např. Sanderova hydroelektrárna s mostem) na listinu světového a kulturního dědictví UNESCO.*“
„*Myslím, že kdyby byl návrh dobře zdůvodněn, měl by na registraci šanci, neboť z památek moderní architektury na našem území byla dosud na seznam kulturního dědictví UNESCO zapsána jen vila Tugendhat v Brně. Není snad třeba zdůvodňovat, jaký význam by tento zápis (ba i samotná nominace) měl pro propagaci města v evropském i světovém kontextu.*“⁶⁷

2. Podpora od spolku výtvarných umělců Mánes
3. Podpora usilovat o zápis hmotného dědictví i nehmotného dědictví do UNESCO od Rotary klubu

V dopise směřovaném radě města uvádějí, „*domníváme se, že tato aktivita, která vychází z jedinečnosti našeho města a jeho evropského kontextu, přispěje k výraznější*

⁶⁵ Rozhovor s Lenkou Jaklovou, členkou Rady města Hradec Králové. Hradec Králové 23. 1.2014

⁶⁶ Dne 7. 12. 2012 bylo rozhodnuto o zápisu východočeského loutkářství do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky

Královéhradecký kraj. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/narodni-seznam-doplnil-fenomen-vychodoceske-loutkarstvi_-59115/

⁶⁷ Radní Lenka Jaklová usiluje zápis loutkářství a architektury do UNESCO. *TOP 09* [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/tiskove-zpravy/radni-lenka-jaklova-usiluje-zapis-loutkarstvi-a-architektury-do-unesco-5608.html>

propagaci Hradce Králové a současně také ke zvýšení zájmu domácích i zahraničních turistů o jeho návštěvu.“⁶⁸

Na 7. zasedání Rady města Hradce Králové konaného 19. dubna 2011, usnesením RM/2011/513, byl vyjádřen souhlas se zápisem města Hradec Králové do UNESCO.

4.2.2 Organizační složky (koordinující snahu zápisu města na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO)

Předpokladem pro úspěšné zapsání města na Seznam je dobrý organizační a realizační tým. Město projekt realizuje využitím vlastních pracovníků, a to pracovníků Odboru památkové péče a Komise pro městské památky, zároveň byl ustanoven realizační tým.

Odbor památkové péče zajišťuje výkon státní správy v oblasti památkové péče. Na území města Hradec Králové zajišťuje opravy a údržbu drobné architektury a vykonává agendu finančních příspěvků z městského rozpočtu na zachování a obnovu památkového fondu.

Organizačně Odbor památkové péče zabezpečuje činnost Komise pro městské památky.⁶⁹

Na 9. zasedání Rady města Hradec Králové konané 22. května 2012 usnesením RM/2012/741 byla zřízena pracovní skupina pro přípravu nominace urbanismu a architektury města Hradce Králové z 1. poloviny 20. století na Seznam světového dědictví UNESCO. Bylo schváleno jmenovité složení pracovní skupiny: Ing. arch. Jan Falta – vedoucí Odboru památkové péče, Mgr. Lenka Jaklová – členka Rady města Hradec Králové, Ing. arch. Lenka Zídková – členka Zastupitelstva města Hradec Králové a předsedkyně Komise pro městské památky, doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, PhD. – členka Rady města a MUDr. Zdeněk Fink – primátor města. Mgr. Lenka Jaklová, členka Zastupitelstva města Hradec Králové byla pověřena koordinací této skupiny a zároveň bylo uloženo PaedDr. J. Vedlichovi, Ph.D., náměstkovi primátora, poskytnout v rámci gesce součinnost pracovní skupině.⁷⁰

Na nominaci s místními úřady spolupracují Ministerstvo kultury, Národní památkový ústav a externí specialisté.

⁶⁸ *Dopis od Rotary klubu.* Hradec Králové, 2011.

⁶⁹ *Odbor památkové péče.* Hradec Králové [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/urad/odbor-pamatkove-pece>

⁷⁰ Zasedání Rady města Hradec Králové RM/2012/741: Usnesení z 9. zasedání Rady města Hradec Králové ze dne 22. 5. 2012. Hradec Králové, 2012.

Práce skupiny probíhá ve dvou souběžných liniích.

1. Kompetence Ing. arch. Jana Falty, vedoucího odboru památkové péče – odborná příprava podkladů pro nominační dokumentaci z hlediska památkové péče, jejíž součástí je např:

- Archivní průzkum Vídeňského válečného archivu, plány výstavby pevnosti.
- Archivní průzkum urbanistického dědictví města Hradec Králové.
- Archivní (terénní) průzkum výstavby v Hradci Králové.
- Stavebně historické průzkumy významnějších budov v Hradci Králové.
- Komparativní studie urbanismu a architektury města Hradce Králové.

2. Kompetence Mgr. Lenky Jaklové, radní města – příprava a realizace mezinárodní odborné konference Okamžiky proměny.

Soustavná pozornost propagaci kulturního statku (tj. urbanismus a architektura Hradce Králové je jednou z podmínek úspěšnosti zápisu na Indikativní seznam UNESCO).⁷¹

Tato skupina rovněž pracuje na vytvoření knihy Průvodce architekturou Hradce Králové. Jedná se o doposud chybějící publikaci propagující architektonické skvosty města, zvláště moderní architekturu předválečného a meziválečného Hradce Králové. Realizaci vydání této publikace podpořila Komise pro rozvoj cestovního ruchu na svém jednání dne 11. 2. 2013.⁷²

4.2.3 Komparativní studie

Na 19. zasedání Rady města Hradec Králové konaného 4. prosince 2012 usnesením RM/2012/1515 byla zadána „Komparativní studie pro Indikativní seznam UNESCO“, Mgr. Pavlu Panochovi, Ph.D. a MgA. Františku R. Václavíkovi.⁷³

Na Konferenci Okamžiky proměny se ke komparativní studii vyjádřil Mgr. Pavel Panoch pro Český rozhlas takto: *„My jsme byli s kolegy v loňském roce osloveni, abychom vytvořili Komparativní studii, která by hodnotila, zda šance Hradce vzhledem k univerzálním hodnotám jsou a čím se odlišuje od památek, které na daném seznamu už jsou, nebo jsou*

⁷¹ JAKLOVÁ, Lenka. Zpráva o činnosti pracovní skupiny pro přípravu nominace urbanismu a architektury města Hradce Králové na Seznam světového dědictví UNESCO pro Radu města Hradce Králové ze dne 21. 3. 2013

⁷² JAKLOVÁ, Lenka. Zpráva o činnosti pracovní skupiny pro přípravu nominace urbanismu a architektury města Hradce Králové na Seznam světového dědictví UNESCO pro Radu města Hradce Králové ze dne 21. 3. 2013

⁷³ Zasedání Rady města Hradec Králové RM/2012/1515:Usnesení z 19. zasedání Rady města Hradec Králové ze dne 4. 12. 2012. Hradec Králové, 2012.

ve fázi čekatelů. Nyní jsme ve fázi srovnávání a snažíme se vymyslet strategii, čím by se Hradec mohl dostat alespoň do skupiny čekatelů.“⁷⁴

Na otázku, zda má Hradec šanci se na Seznam dostat, odpověděl takto: „Z naší práce vyplývá, že je velké množství hodnot, které ostatní města nemají. Hradec je synergické dílo a je budované pro lidi – město obsahuje, jak základní občanskou vybavenost, tak i stavby kulturní, školské komplexy, sportoviště, dokonce i stavby církevní, jako je třeba Ambrožův sbor.“⁷⁵

K významu Komparativní studie se vyjádřil vedoucí Odboru památkové péče hradeckého magistrátu Jan Falta: „Komparativní studie prověří naše šance na zápis na seznam památek UNESCO. Tím, že se tato studie zpracovává, jsme se posunuli od vizi k praktické činnosti, která by mohla za určitých okolností vyústit v úspěch. Účelem připravované studie je zdůvodnit to, v čem konkrétně Hradec Králové může obstát ve světové konkurenci.“⁷⁶

K 31. 7. 2013 byl zpracován dílčí výstup, který je složen ze 6 kapitol – Rešerše odborné literatury, Rešerše existující historické dokumentace a rešerše archivních materiálů, Koncept nominačních textů pro památku, Metodika komparace Hradce Králové s obdobnými památkami architektury a urbanismu, Metodika komparace Hradce Králové s vybranými městy s pevnostním statutem a Závěr.⁷⁷

4.2.4 Akce pořádané na podporu vstupu města do UNESCO

V Salonu Královéhradeckém se u příležitosti Mezinárodního dne památek konala 18. dubna 2012 beseda na téma: Vstoupí Hradec do UNESCO? Aneb, co se za rok událo. Navázala na besedu pořádanou v roce 2011. Proběhla zde diskuze se členy přípravného výboru pro vstup do UNESCO.⁷⁸

Statutární město Hradec Králové ve spolupráci s Univerzitou Hradec Králové připravilo mezinárodní odbornou konferenci Okamžiky proměny, která se uskutečnila ve dnech

⁷⁴ Má Hradec Králové šanci vstoupit do UNESCO? *Český rozhlas* [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/hradec/zpravy/_zprava/ma-hradec-kralove-sanci-vstoupit-do-unesca--1282761

⁷⁵ Má Hradec Králové šanci vstoupit do UNESCO? *Český rozhlas* [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/hradec/zpravy/_zprava/ma-hradec-kralove-sanci-vstoupit-do-unesca--1282761

⁷⁶ Hradec vyráží do boje o UNESCO. *5plus2*. 2013 [cit. 2014-03-12].

⁷⁷ PANOCH, P., VÁCLAVÍK, F., ŠEDA, B. *Komparativní studie Hradec Králové - urbanismus a moderní architektura 20. - 30. let 20. století*. 2013.

⁷⁸ Vstoupí Hradec do UNESCO? *CIVITAS PER POPULI* [online]. 2012 [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.civitas-group.cz/aktuality/?vp-page=9>

7. – 8. listopadu 2013 v prostorách Studijní a vědecké knihovny. Partnerem konference byl Národní památkový ústav.⁷⁹

Mezinárodní odborná konference se konala při příležitosti 120. výročí podpisu tzv. transakční smlouvy, na jejímž základě město Hradec Králové odkoupilo pevnostní pozemky a vojenské objekty.⁸⁰

Cílem bylo zhodnotit kvalitu urbanistického a architektonického přerodu bastionových pevností na moderní města s důrazem na výjimečnou situaci v Hradci Králové. Klíčovým tématem byla geneze moderní urbanistické koncepce a moderní architektury předválečného a meziválečného Hradce Králové v kontextu domácí i zahraniční tvorby první poloviny 20. století. Snaha statutárního města Hradce Králové o nominaci této meziválečné architektury a urbanismu na seznam Ministerstva kultury České republiky byl také důvod pro pořádání konference.⁸¹

„Pořádání konference bylo jednoznačným přihlášením se města k úsilí o zapsání Hradce na seznam UNESCO. Chceme o tom diskutovat, získávat další podněty a zapojit do toho procesu odbornou veřejnost. Vykročili jsme tímto na dlouhou cestu – cílem by mělo být UNESCO,“ uvedl Jan Falta.⁸²

Ing. arch. Lenka Zídková, členka Zastupitelstva města Hradce Králové, zhodnotila konferenci takto: *„Hodnotím kvalitu i skladbu příspěvků velice kladně. Jsem přesvědčená, že početná laická i odborná veřejnost získala nové poznatky o tvorbě měst na počátku 20. století. Přínosem bylo i to, že konference byla mezinárodní a účastnili se jí přednášející z Polska. V neposlední řadě konference umožnila setkání lidí, kteří mohou Hradci Králové pomoci uskutečnit myšlenku „Hradec Králové do UNESCO.“*

Shrnutí výsledků konference

- Jasně deklarování zájmu současného vedení města na zhodnocení značky města Hradce Králové na cestě na Indikativní seznam MK ČR.
- Prestižní spolupráce s Univerzitou Hradec Králové a partnerem NPÚ – možnost další kontinuity v rámci pořádání odborných sympozií.

⁷⁹ Konference - Okamžiky proměny. *Hradec Králové* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/noviny-a-novinky/konference>

⁸⁰ Konference - Okamžiky proměny. *Hradec Králové* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/noviny-a-novinky/konference>

⁸¹ JAKLOVÁ, Lenka. Zpráva o činnosti pracovní skupiny pro přípravu nominace urbanismu a architektury města Hradce Králové na Seznam světového dědictví UNESCO ze dne 21. 3. 2013

⁸² Hradec vyráží do boje o UNESCO. *5plus2*. 2013 [cit. 2014-03-12].

- Vhodně volená dramaturgie přednášek včetně účasti respektovaných odborníků – pro Hradec Králové vynikající forma propagace v odborných kruzích.
- Příležitost k improvizovanému setkání odborníků, kteří „mohou Hradci Králové pomoci uskutečnit myšlenku Hradec Králové do UNESCO.
- Profesionální PR jako výsledek mediálního partnerství s časopisem Dějiny a současnost, Českým rozhlasem v Hradci Králové i periodikem Radnice.⁸³

Statutární město Hradec Králové ve spolupráci s Vysokou školou regionálního rozvoje Praha a Civitas per Populi o. p. s. připravuje mezinárodní odbornou konferenci „Proměny městské zeleně – minulost, současnost a vize“, která se uskuteční ve dnech 2. – 3. 10. 2014.

Partnerem konference je Sekce krajinářské architektury SKA IFLA CZ Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu, o. s.

Cílem konference je zaměřit se na nenahraditelný potenciál „zeleně“ ve městech a na možnosti systémových řešení; dokladovat dobré příklady praxe a zformulovat doporučení pro strategické rozhodování v této oblasti.⁸⁴

⁸³ JAKLOVÁ, Lenka. Zpráva o činnosti pracovní skupiny pro přípravu nominace urbanismu a architektury města Hradce Králové na Seznam světového dědictví UNESCO ze dne 21. 3. 2013

⁸⁴ Proměny městské zeleně. *Hradec Králové* [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/noviny-a-novinky/promeny-mestske-zelene>

5 Formální návrh nominační dokumentace pro zápis památky na Indikativní seznam

PODNĚT K ZAŘAZENÍ NA NÁRODNÍ INDIKATIVNÍ SEZNAM			
1. Kontaktní údaje			
Jméno oprávněné osoby, funkce:		E-mail:	
Adresa:		Fax:	
Název instituce, pokud není předkladatelem fyzická osoba:	Statutární město Hradec Králové	Telefon/Mobil:	
2. Vymezení navrhovaného statku			
Název statku	Moderní urbanismus a architektura Hradce Králové 20. – 30. let 20. století		
Typ statku	1) kulturní dědictví / smíšené kulturní a přírodní dědictví		
Stručný popis statku	Urbanistická koncepce moderního Hradce Králové, realizovaná v postupných krocích od začátku 20. století s těžištěm ve 20. a 30. letech, představuje výjimečný příklad komplexního prostorového řešení moderního evropského města. Velkorysá koncepce nové zástavby byla umožněna unikátní situací po zrušení barokní pevnosti a postupné likvidace jejího opevnění. Nový urbanismus respektoval dané terénní podmínky a přitom území radikálně a vyváženě zaplnil kvalitními stavbami široké typologické funkce. ⁸⁵		

⁸⁵ PANOCH, P., VÁCLAVÍK, F., ŠEDA, B. *Komparativní studie Hradec Králové - urbanismus a moderní architektura 20. - 30. let 20. století*. 2013.

Právní ochrana statku	<p>Vzhledem k historickému významu je na území Hradce Králové vyhlášena plošná památková ochrana – Městská památková rezervace Hradec Králové, Městská památková zóna Hradec Králové a Ochranné pásmo městské památkové rezervace Hradec Králové.</p> <p>Územní ochrana takových celků je aplikována podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.</p> <p>Jedinou národní kulturní památkou je Muzeum Hradec Králové.⁸⁶</p>
Administrativní příslušnost statku (obec/ kraj)	<i>Hradec Králové, Královéhradecký kraj</i>
	-

3. Popis hodnot navrhovaného statku

Urbanistická koncepce moderního Hradce Králové představuje výjimečný příklad komplexního prostorového řešení moderního evropského města, v jehož kultivované zástavbě jsou skvěle vyvažovány technicko-dopravní, obytné, reprezentativní a duchovní aspekty.

Statek splňuje následující kritéria:

(i), (ii), (iii), (iv), (v)

(i) je mistrovským dílem tvůrčího talentu člověka

Moderní urbanismus Hradce Králové představuje unikátní výsledek tvůrčí synergie a vzájemného ovlivňování osvíceného a v problematice moderní architektonické a urbanistické tvorby poučeného veřejného stavebníka – města a jeho samosprávy v čele s dlouholetým starostou Hradce Králové JUDr. Františkem Ulrichem a sledu několika generací předních českých architektů a urbanistů (Jan Kotěra, Vladimír Zákrejs, Oldřich Liska, Josef Gočár a mnozí další).

⁸⁶ Památkově chráněná území a ochranná pásma v městě Hradec Králové. *Hradec Králové* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/urad/pamatkove-chronena-uzemi>

- (ii) představuje významný mezník v hodnotách člověka (v určité době nebo kulturním období) ve vývoji v architektuře, technice, umění či urbanismu**

Transformace barokní pevnosti v moderní sídlo, plánované podle nejnovějších urbanistických trendů ve stavbě měst a přitom nikoli schematicky, zřetelně ilustruje moment přechodu evropské společnosti z industriální a grunderské éry do etapy meziválečné modernity, a je významným mezníkem v hodnotách novověkého člověka.

- (iii) je skvělou ukázkou stavby, architektonického nebo technologického souboru, dokumentující jednu nebo více významných etap v historii lidstva**

Urbanismus a moderní architektura Hradce Králové jsou vynikajícím souborem, dokumentujícím vývoj urbanismu a moderní architektury od konce 19. století až do závěru 30. let 20. století.

- (iv) je skvělou ukázkou určitého způsobu osídlování nebo způsobu využití půdy či moře, typického pro nějakou kulturu, zejména tam, kde hrozí poškození vnějšími či vnitřními vlivy, jejichž dopad by byl nevratný**

Moderní urbanismus Hradce Králové je skvělou ukázkou nového osídlení území, které bylo předtím dlouhodobě intenzivním způsobem jednostranně využíváno pro vojenské účely. Nový meziválečný urbanismus dokázal bývalé plochy pevnosti skvěle naplnit novou zástavbou v duchu pokrokových urbanistických zásad, respektujících požadavky dopravní, hygienické, sociální a reprezentativní.

- (v) souvisí přímo nebo specificky s událostmi, s tradicemi, s převratnými myšlenkami, s vyznáním či vírou, s literaturou či uměním majícím univerzální význam (toto kritérium není obvykle používáno samostatně, ale společně s jinými kritérii)**

Moderní urbanismus Hradce Králové dokázal kultivovaně propojit pragmatickou dopravní, technickou a hygienickou stránku města se slavnostně reprezentativními veřejnými prostory a architektonickými díly, reagujícími na lokální duchovní tradici (protestantské kostely navazující na slavnou husitskou tradici města)

nebo propagujícími univerzální a pokrokové hodnoty v originálním sdružení školních budov v Zálabí – škola – gymnázium.⁸⁷

4. Komentář k aktuálnímu stavu navrhovaného statku a k jeho autenticitě a integritě

Na území České republiky se nachází dvě podobná města s pevnostním statutem. Jsou to Brno a Olomouc. Brno je město většího rozsahu, chybí zde návaznost nového urbanismu na tvar pevnostních objektů, jsou využity především starší komunikace a je zde absence celkového urbanistického plánu, která je řešena dílčími regulačními plány.

V případě Olomouce došlo ke zrušení pevnosti v podobné době jako v Hradci Králové. Olomouc, podobně jako Brno, je město většího rozsahu, chybí zde, návaznost nového urbanismu na tvar pevnostních objektů, jsou využity především starší komunikace a je zde absence, celkového urbanistického plánu, která je řešena dílčími regulačními plány.

V Seznamu světového dědictví je podobnou památkou Historické centrum Vídně.

Urbanistická a architektonická hodnota Hradce Králové, který se jako sídlo samozřejmě nemůže co do rozsahu, kvality starší architektury a významu s politickým a kulturním postavením rakouské metropole rovnat, leží v mladším časovém období mezi světovými válkami. Shodu lze vnímat v podobném důrazu na vazbu nové zástavby na starší urbanistické vrstvy, kvalitní zastavění ploch po zbořeném opevnění, ve snaze o uplatnění průkopnických urbanistických teorií a nových konceptů v celkovém pojetí města jako synergického díla tvůrčích uměleckých osobností se zachováním vysokého standardu kvality architektury.⁸⁸

5. Stanoviska subjektů rozhodujících o zapojení jednotlivých komponent (součástí) do navrhované série, je-li předmětem podnětu sériový statek

-

7. Stručná srovnávací studie (esej)

Z historických měst lze nejbližší hodnotové paralely spatřovat u historických jader Vídně, Rigy a berlínského distriktu Muzejního ostrova. V případě rakouské metropole lze spatřovat shodu s Hradcem Králové v podobném důrazu na vazbu nové zástavby na starší urbanistické vrstvy, kvalitní zastavění ploch po zbořeném opevnění, ve snaze o uplatnění průkopnických urbanistických teorií a nových konceptů. Podstatným rozdílem je skutečnost, že těžiště moderního urbanismu Hradce Králové leží ve výrazně mladší době, ve třetí a čtvrté dekádě 20. století. Lotyšská Riga tvoří, podobně jako Hradec Králové, uceleně po staletí rostlý ve středověku založený městský organismus, který prošel na počátku 20. století překotným

⁸⁷ PANOCH, P., VÁCLAVÍK, F., ŠEDA, B. *Komparativní studie Hradec Králové - urbanismus a moderní architektura 20. - 30. let 20. století*. 2013.

⁸⁸ PANOCH, P., VÁCLAVÍK, F., ŠEDA, B. *Komparativní studie Hradec Králové - urbanismus a moderní architektura 20. - 30. let 20. století*. 2013.

rozvojem. Oproti Hradci Králové se Riga výrazně rozvíjela v průběhu celého 19. století, kdy jádro města olemovaly bulváry s eklektickou reprezentativní zástavbou a na ně navázané předměstské čtvrtě s pravidelným šachovnicovým systémem uspořádání. Rozdílnost moderního vývoje Hradce Králové a Rigy lze spatřovat v celkově odlišných kulturních souvislostech a časově mladším těžišti královéhradeckého urbanismu a architektury.

Z nových sídel, vystavěných bez vazby na starší sídelní struktury, se svým potenciálem, spočívajícím ve velkorysém urbanistickém konceptu, kreativním designu monumentálních staveb, harmonickém začlenění krajinných prvků do intravilánu města a snahou

o multifunkční náplň zástavby, spojující všechny atributy moderního města (reprezentativní, obytné a kulturní funkce), Hradci Králové blíží Brasílii, vystavěná v druhé polovině padesátých let 20. století ve vnitrozemí stejnojmenného státu. Zásadně odlišný je ovšem geografický a dějinný kontext vývoje obou měst a časové období vzniku. Podobné shody a rozdíly charakterizují i Le Corbusierovy urbanistické a architektonické práce v Čardígarhu z období padesátých a šedesátých let 20. století, které jsou na indikativním seznamu. Indické sídlo je sice skvělým příkladem svébytné moderní architektury a originální urbanistické koncepce, ale de facto představuje dílo jednoho geniálního tvůrce, nikoli synergicky kolektivní počín, jeho primární funkcí je reprezentativní vládní okresek a doba vzniku je výrazně mladší než u královéhradecké meziválečné zástavby.

Odlišná časová stopa vzniku, užší, neoklasicistně zabarvená stylová jednota urbanismu a solitérních staveb a tvůrčí angažmá víceméně jen jednoho tvůrce – architekta Augusta Perreta, to jsou nejvýraznější difference mezi přístavním městem Le Havre, obnoveným v období od konce druhé světové války až do poloviny šedesátých let, a charakterem meziválečného Hradce Králové.

Z památek moderního, funkcionalistickými principy plánování ovlivněných sídel na Seznamu světového dědictví jsou Hradci Králové souladem idejí svých generálních urbanistických rozvrhů průběžně naplňovaných kvalitní zástavbou blízké dva celky – Bílé Město v Tel – Avivu a komplex šesti berlínských sídlišť. Přestože moderní Hradec Králové a tel-avivský okrsek Bílého města mají zcela odlišnou genezi vzniku, spojuje je řada shodných rysů. Vedle paralelní doby výstavby jde především o celkové pojetí urbanismu obou sídel, v němž se jednotlivé stavební prvky vzájemně harmonicky doplňují, a město jako otisk synergického působení vícera architektonických osobností, vyznávajících estetiku avantgardních stylů a patřící ke špičkám národní architektury. Při detailnějším pohledu však nelze přehlédnout ani několik podstatných rozdílů: Urbanistické matrice Bílého města vychází z blokové zástavby s ortogonální sítí ulic. Oproti Hradci Králové postrádá páteřní okružní

komunikace a zvýrazněné radiální uliční trasy. Bílému městu chybí i různoroději řešená síť veřejných prostranství a kreativněji akceptované veřejné plochy pro umístění významných budov typu administrativních paláců, školských areálů a sakrálních staveb. V případě moderních berlínských obytných čtvrtí, na jejichž projektu se podíleli přední tvůrci evropské architektonické avantgardy Bruno Taut, Martin Wagner a Walter Gropius, lze afinitu s meziválečným Hradcem Králové sledovat v realizaci silné urbanistické ideje, která se neomezuje pouze na praktické funkční, technické a dopravní aspekty moderního města, ale cíleně uvažuje v komplexnějším kontextu, zohledňujícím i humanistické momenty sociální rovnováhy a environmentální kvality prostředí života. Na rozdíl od berlínských okrsků, realizovaných na základě výrazného sociálního stimulu, nešlo v Hradci Králové prioritně o řešení bytové krize, ale o demokratickou ideou provázanou typologicky rozrůzněnou a výrazově individuální zástavbu. Masterplan geometricky přísně organizované a v řádkových blocích unifikované formy berlínských sídlišť vycházel z teorií zdravého života v zahradním městě, která byla jen jedním z trsu konceptů, které sledovali v meziválečném období smýšlející hradečtí urbanisté. Za zásadní rozdíl mezi oběma sídly lze pokládat fakt, že berlínská funkcionalistická sídliště jsou pouhým fragmentem rozsáhlejší urbanistické koncepce, která sama o sobě není ve stejné míře progresivní a je jedinečná jako její sídlištní části.

Z městských souborů, jež jsou díly moderní architektury 19. a 20. století, vyskytující se na národním Indikativním seznamu České republiky, lze meziválečný Hradec Králové pro určité shodné rysy komparovat se dvěma památkami: Západočeským lázeňským trojúhelníkem a Lázněmi Luhačovice. V případě trojice proslulých lázeňských center Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně byl jejich urbanismus s těžištěm v období 19. století výrazně předurčen tamními balneologickými provozy a jejich zdravotnickou funkcí s charakterem meziválečného Hradce Králové uvedená města spojuje – vedle národně teritoriálního aspektu – architektonická kvalita solitérních budov a snaha po stylově jednotě souboru (klasicismus a neostyly v případě lázeňské skupiny, moderna a avantgardní architektonické proudy 1. poloviny 20. století v případě Hradce Králové). Obě památky představují kolektivní architektonické dílo, v případě Hradce Králové ovšem s nepoměrně důraznějším zastoupením vynikajících tvůrčích osobností reflektujících průkopnické myšlenky v oblasti urbanistických konceptů. U Lázní Luhačovice jde víceméně o monofunkční areál s lázeňskou funkcí, která postupně živelně prorůstala do starší nijak výjimečné urbanistické struktury původního sídla. Hlavní stavební rozvoj areálu proběhl v první dekádě 20. století, později areál dotvářely kvalitní stylově smíšené budovy navržené

význačnými architekty Dušanem Jurkovičem a Bohuslavem Fuchsem v rozpětí od vernakulárního výrazu až po funkcionalismus.⁸⁹

⁸⁹PANOCH, P., VÁCLAVÍK, F., ŠEDA, B. *Komparativní studie Hradec Králové - urbanismus a moderní architektura 20. - 30. let 20. století*. 2013.

ZÁVĚR

UNESCO vzniklo po 2. světové válce, avšak prvotním cílem nebyla ochrana památek, ale snaha šířit po světě vzdělání, a tím dosáhnout míru. Teprve později se jeho působnost rozšířila o vzdělání, kulturu a světové kulturní dědictví.

Cílem práce bylo popsat proces a povinnosti, které jsou nutné k zapsání Hradce Králové na Indikativní seznam a vytvořit tak materiál, který pomůže ostatním navrhovatelům zapsat jejich statek na tento seznam.

Dříve než je možné památku zapsat na Seznam světového dědictví UNESCO, musí být zapsána na národním Indikativním seznamu. Průběh zápisu byl zachycen na příkladu Hradce Králové.

Na základě analýzy dostupných informací bylo zjištěno, že Hradec Králové je teprve na počátku cesty k zapsání na Seznam světového dědictví. Nyní probíhají přípravy pro zápis na Indikativní seznam.

Mgr. Lenka Jaklová, radní města, požádala odborníky o vyjádření, zda má město při zápisu šanci uspět. Po jejich kladném vyjádření Rada města vyjádřila souhlas se zápisem města Hradec Králové do UNESCO. Byl vytvořen pětičlenný tým odborníků, kteří tuto snahu koordinují. Tato skupina vytvořila nominační osnovu práce. Jedním z úkolů je průzkum existující historické dokumentace a vyhledání nebo zhotovení aktuální dokumentace. Zásadní je soustavná propagace statku, pořádání konferencí a besed.

Nyní probíhá zpracování Srovnávací studie, ve které bude porovnán statek s podobnými statky, které se nacházejí na území České republiky, ale i ve světě.

Mezi další součásti patří prokázání mimořádné univerzální hodnoty statku, splnění alespoň jednoho kritéria pro hodnocení výjimečné světové hodnoty a požadavku autentičnosti a integrity. Jednotlivé části zpracované dokumentace jsou konzultovány s odborníky z Ministerstva kultury a Národního památkového ústavu.

Odhadované náklady na zapsání Hradce Králové jsou 5 milionů Kč. V případě úspěšné nominace bude město každoročně vynakládat prostředky na provoz, ochranu a propagaci.

Přestože by se tato částka mohla zdát vysoká, je třeba mít na paměti, že díky zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO má město větší šanci zajistit bezpečné předání statku budoucím generacím.

Získá tím také pro svůj statek prestiž, která povede ke zvýšení cestovního ruchu, rozvoji kultury a zvýšení tržeb místních podnikatelů. Označení UNESCO je zárukou kvality dané památky.

Po vypracování dokumentace bude žádost předána Ministerstvu kultury. Ministerstvo ji zašle NPÚ a ICOMOS k odbornému hodnocení. Výsledné rozhodnutí bude zpět zasláno ministerstvu. Na základě těchto odborných hodnocení ministerstvo rozhodne o zařazení či nezařazení statku na Indikativní seznam. V případě, že rozhodne o zařazení statku, určí, dokdy, je nutné zpracovat dokumentaci k zápisu na Seznam světového dědictví.

Pro zařazení na Seznam světového dědictví musí být zpracována Malá nominační zpráva, Velká nominační zpráva a management plan. Snaha o zapsání statku může trvat i několik let.

Od roku 1972, kdy byla přijata Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, bylo přijato celkem 759 kulturních památek. Tyto statky musí splňovat požadavek mimořádné univerzální hodnoty. Pro její zhodnocení bylo vytvořeno deset kritérií, z toho prvních šest je určeno pro kulturní památky. Zároveň musí být splněn požadavek autentičnosti a integrity.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] About us. *UNESCO* [online]. 2008 [cit. 2013-09-01]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/introducing-unesco/>
- [2] About World Heritage. *UNESCO* [online]. 1993-2002 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/about/>
- [3] Česká komise pro UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2006 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/ceska_komise_pro_unesco/ceska_komise_pro_unesco.html
- [4] Dopis od Rotary klubu. *Hradec Králové*, 2011.
- [5] Global Strategy. *UNESCO* [online]. [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/globalstrategy>
- [6] History of UNESCO. *UNESCO* [online]. 1995-2012 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/history/>
- [7] Hradec vyráží do boje o UNESCO. *5plus2*. 2013 [cit. 2014-03-12].
- [8] Indikativní seznam nemovitých kulturních památek, jejich souborů a památkově chráněných území, které jsou výhledově plánovány pro navržení k zápisu do Seznamu světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/zahranicni-vztahy/unesco/harmonogram-pro-internet_final.doc
- [9] INTRODUCTION TO THE OWHC. *OWHC*. [online]. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.ovpm.org/en/presentation>
- [10] Jak UNESCO funguje? *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/unesco.paris/cz/o_unesco/jak_unesco_funguje.html [cit. 2013-09-03].
- [11] JAKL, Jan. *Hradec Králové* Praha: Paseka, 2005 ISBN 80-7185-723-8.
- [12] JAKLOVÁ, Lenka. Zpráva o činnosti pracovní skupiny pro přípravu nominace urbanismu a architektury města Hradce Králové na Seznam světového dědictví UNESCO pro Radu města Hradce Králové ze dne 21. 3. 2013

- [13] Má Hradec Králové šanci vstoupit do UNESCO? *Český rozhlas*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/hradec/zpravy/_zprava/ma-hradec-kralove-sanci-vstoupit-do-unesca--1282761
- [14] *Metodické principy přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady uchování hodnot těchto statků*. Praha: Národní památkový ústav, 2011. ISBN 978-80-87104-84-2
- [15] *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví* [online]. 2007 [cit. 2013-09-01]. ISBN 978-80-87104-14-9. Dostupné z: <http://www.npu.cz/download/1198226060/elpubl071221icomos.pdf>
- [16] Město Hradec Králové. *Město Hradec Králové* [online]. 2008 [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.mesto-hradeckralove.cz/hradec-kralove/>
- [17] Národní seznam doplnil „fenomén východočeské loutkářství.“ *Královéhradecký kraj*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/narodni-seznam-doplnil-_fenomen-vychodoceske-loutkarstvi_-59115/
- [18] Organisation TICCIH. *TICCIH* [online]. 2012 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.ticcih.org/organisation.htm>
- [19] Orgány UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 1995-2002 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/organy_unesco.html
- [20] *Památky UNESCO: Česko vede* [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/pamatky-unesco-cesko-vede-0y6-/kultura.aspx?c=A060318_144439_ln_kultura_znk
- [21] PANOCH, P., VÁCLAVÍK, F., ŠEDA, B. *Komparativní studie Hradec Králové - urbanismus a moderní architektura 20. - 30. let 20. století*. 2013.
- [22] Podněty k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury* [online]. 2011 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/analyzy-koncepce-dokumenty/IndikativniSeznam_PredkladaniPodnetu_MetodickyMaterial.doc

- [23] Procedura zapisování památek na Seznam světového dědictví UNESCO. *Ministerstvo kultury*. 2012. [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/zpravodajstvi/dotazy/procedura-zapisovani-pamatek-na-seznam-svetoveho-dedictvi-unesco-138338/tmplid-228>
- [24] Procházkový okruh "Salon republiky." *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/ii-prochazkovy-okruh-salon-24-republiky>
- [25] Proměny městské zeleně. *Hradec Králové*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/noviny-a-novinky/promeny-mestske-zelene>
- [26] Radní Lenka Jaklová usiluje zápis loutkářství a architektury do UNESCO. *TOP 09*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/tiskove-zpravy/radni-lenka-jaklova-usiluje-zapis-loutkarstvi-a-architektury-do-unesco-5608.html>
- [27] Rozhovor s Lenkou Jaklovou, členkou Rady města Hradec Králové. Hradec Králové 23. 1.2014
- [28] Seznam světového dědictví UNESCO. *STUDENTSUMMIT* [online]. Bára Bečvářová. Praha: Vydala Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVIII. ročníku Pražského studentského summitu., [cit. 2014-03-24].
- [29] Složení České komise pro UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2013 [cit. 2013-09-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilaterální
z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilaterální_spoluprace/unesco/ceska_komise_pro_unesco/slozeni_ceske_komise_pro_unesco.html
- [30] Směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. In: č. 159 /1991 Sb., o *Úmluvě a ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*. 1991.
- [31] Statut České komise pro UNESCO. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2003 [cit. 2013-09-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilaterální_spoluprace/unesco/ceska_komise_pro_unesco/statut_ceske_komise_pro_unesco.html
- [32] *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-52-1.

- [33] The organisation ICOM. *ICOM* [online]. 2010 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://icom.museum/the-organisation/>
- [34] The World Heritage Committee. *UNESCO* [online]. [cit. 2013-09-03]. Dostupné na <<http://whc.unesco.org>>
- [35] Výkonná rada. *Executive Board* [online]. 1995-2012 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/executive-board/>
- [36] What is ICCROM. *ICCROM* [online]. [cit. 2013-09-03]. Dostupné na <http://www.iccrom.org>
- [37] World Heritage List. *UNESCO* [online]. [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list>
- [38] Základní informace o městě. *Hradec Králové* [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/hradec-kralove/o-meste>
- [39] Zasedání Rady města Hradec Králové RM/2012/1515:Usnesení z 19. zasedání Rady města Hradec Králové ze dne 4. 12. 2012. Hradec Králové, 2012.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha APodnět k zařazení statku na Indikativní seznam

Příloha A

PODNĚT K ZAŘAZENÍ NA NÁRODNÍ INDIKATIVNÍ SEZNAM			
1. Kontaktní údaje			
Jméno oprávněné osoby, funkce:		E-mail:	
Adresa:		Fax:	
Název instituce, pokud není předkladatelem fyzická osoba:		Telefon/Mobil:	
2. Vymezení navrhovaného statku			
Název statku			
Typ statku	<p><i>(nehodící se škrtněte)</i></p> <p>1) kulturní dědictví / smíšené kulturní a přírodní dědictví</p> <p>2) individuální statek / národní sériový statek / přeshraniční statek / transnacionální sériový statek</p> <p>3) specifický typ statku: kulturní krajiny / historické města a městská jádra / historické kanály / historické cesty</p>		
Stručný popis statku	<p><i>(základní charakteristika a dále možno odkázat na konkrétní literaturu nebo samostatnou přílohu)</i></p>		
Právní ochrana statku	<p><i>(uveďte, jak je statek ze zákona chráněn a zda má stanoveno ochranné pásmo (OP); není-li statek chráněn, případně není-li OP vyhlášeno, komentujte, zda je zvažována jeho právní ochrana, případně vyhlášení OP; v příloze doložte vyjádřením územně příslušného orgánu veřejné správy; v případě sériového statku rozepište podle jednotlivých navrhovaných součástí na území České republiky)</i></p>		
Administrativní příslušnost statku (obec/ kraj)	<p><i>(v případě sériového statku rozepište podle jeho jednotlivých navrhovaných komponent / součástí na území České republiky)</i></p>		
Země zúčastněné na společné mezinárodní nominaci, jsou-li navrhovány, a názvy statků pod jejich jurisdikcí navrhované jako komponenty transnacionálního	<p><i>(vyplňujte pouze v případě, že se jedná o přeshraniční statek či transnacionální sériový statek)</i></p>		

sériového nebo součásti přeshraničního statku.	
3. Popis hodnot navrhovaného statku	
<i>(vyjádřete hlavní hodnoty statku, případně konkrétně navrhněte, které z mezinárodně stanovených kritérií dle přílohy 2 statek nese a vysvětlete, proč se domníváte, že tomu tak je)</i>	
4. Komentář k aktuálnímu stavu navrhovaného statku a k jeho autenticitě a integritě	
<p>Celkový fyzický stav statku: <i>(v případě sériového statku stav každé z jeho komponent)</i></p> <p>Autenticita: <i>(v případě sériového statku u každé z jeho komponent)</i></p> <p>Integrita: <i>(v případě sériového statku u každé z jeho komponent)</i></p>	
5. Stanoviska subjektů rozhodujících o zapojení jednotlivých komponent (součástí) do navrhované série, je-li předmětem podnětu sériový statek	
<i>(v případě navrhovaného sériového statku uveďte seznam všech subjektů rozhodujících o zapojení do příslušné série na národní úrovni; v samotné příloze doložte jejich stanoviska)</i>	
7. Stručná srovnávací studie (esej)	
<i>(uveďte v příloze – optimálně dvě normostrany; jde o stručnou studii (esej) komentující, které obdobné statky – typologickým charakterem i dobou svého vzniku, se nacházejí v České republice, ale zejména i na národních indikativních seznamech dalších států a na Seznamu světového dědictví; u této studie (eseje) musí být povinně uveden autor, název, místo a datum vzniku)</i>	
8. Podpis oprávněné osoby	
<p>Podpis (u právnické osoby rovněž razítko):</p> <p>Datum podpisu:</p>	

7. Přílohy	
A	Souhlas správce statku nebo jeho majoritního vlastníka s předložením podnětu, není-li sám předkladatelem podnětu, případně stanoviska subjektů rozhodujících o zapojení do série
B	komentované důvody předložení podnětu
C	Fotografie podporující argumenty o hodnotách navrhovaného statku
D	Výběrový seznam základní literatury (<i>zejména zahraniční, je-li známa</i>)
E	Je-li předkladatelem ústřední nebo místně příslušný orgán veřejné správy anebo vlastník nebo správce statku, jeho prohlášení o připravenosti jeho vlastního zapojení do zpracování nominační dokumentace pro zápis na Seznam světového dědictví , bude-li statek zařazen na národní indikativní seznam
F	Případné detailnější komentáře a studie k hlavním povinným součástem
G	Materiály dle dalších požadavků nebo fakultativně dle vlastního uvážení

